

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-250 30 00

www.hkr.se

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för

Förskolläraexamen

HT 2023

Fakulteten för lärarutbildning

”Vi gör det för att hjälpa”

- En kvalitativ studie om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa

Författare

Emma Sjöstrand

Linnéa Karlsson

Författare

Emma Sjöstrand och Linnéa Karlsson

Titel

Vi gör det för att hjälpa. En kvalitativ studie om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa.

Engelsk titel

We are doing it to help: A qualitative study about the pedagogical work regarding when child maltreatment is suspected.

Handledare

Caroline Karlsson

Bedömande lärare

Maria Rosberg

Examinator

Sara Lenninger och Maria Rosberg

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete var att få ökad kunskap om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Examensarbetet var en kvalitativ studie som bygger på det socialkonstruktionistiska perspektivet med tre centrala begrepp; språklig kommunikation, social konstruktion och social kontext. Det har varit fyra deltagare som genom en narrativ metod, har fått dela med sig av sina livsberättelser i förskolans pedagogiska verksamhet. De som deltog i studien har olika yrkestitlar inom förskolan och bär på flera års erfarenhet. Resultatet visar att samverkan, påverkan, professionen och det professionella mötet är av stor vikt i det pedagogiska arbetet och därför presenteras resultaten utifrån dessa kategorier. Det framkom även att det fanns faktorer som kan påverka en orosanmälan, exempelvis

osäkerhet som bygger på okunskap samt relationen till vårdnadshavare. Resultatet visar på att trots de lagar och styrdokument som finns, behöver pedagoger verksamma med barn i förskolan få erbjudande om kompetensutveckling inom ämnesområdet. Detta för att kunna fullfölja det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa och öka professionen i det professionella mötet. Intresset för studien bygger på kärleken till barnens rätt i samhället och att ge varje barn förutsättningar att bli sedd, hörd och bli sitt bästa. Förhoppningen var att bidra med kunskap och vara en hjälpende hand i det pedagogiska arbetet när det uppkommer en misstanke eller oro för ett barn som far illa.

Ämnesord

Pedagoger, pedagogiska arbetet, förskola, misstanke, barn som far illa, kompetens, riktlinjer, styrdokument.

Author

Emma Sjöstrand and Linnéa Karlsson

Title

We are doing it to help: A qualitative study about the pedagogical work regarding when child maltreatment is suspected.

Supervisor

Caroline Karlsson

Assessing teacher

Maria Rosberg

Examiner

Sara Lenninger och Maria Rosberg

Tack!

Ett stort tack till de som deltagit, utan era livsberättelser hade vi aldrig kunnat genomföra denna studie. Vi vill även tacka vår handledare Caroline Karlsson, bedömande lärare Maria Rosberg och studiekamrater för all feedback och konstruktiv kritik vi fått under arbetets gång, som fört skrivandet vidare.

Vidare vill vi tacka våra familjer som trott på oss och givit oss det stöd och den tid som har behövts för att fullfölja detta arbete.

Till sist vill vi även tacka varandra, som tillsammans har lagt ner tid, kärlek och energi med förhoppning om att denna studie ska kunna bidra med ökad kunskap i samhället, på samma sätt som den har bidragit med ökad kunskap för oss inför vårt kommande uppdrag som förskollärare.

Vi får aldrig glömma att det vi gör är utifrån varje barns rättigheter och bästa -
Barnen är vår framtid!

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande.
Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. [...] I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar
(Skolverket 2018, s. 7)

Emma Sjöstrand och Linnéa Karlsson, 2023.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	6
1. Inledning och bakgrund	8
1.1 Syfte och frågeställningar	10
1.2 Centrala begrepp	10
2. Litteraturgenomgång.....	12
2.1 Barns röster	12
2.2 Förskolans betydande roll.....	13
2.3 Utbildning och kompetens.....	14
2.4 Stödjande funktioner.....	16
2.5 Sammanfattning	17
3. Teoretiskt perspektiv	18
3.1 Socialkonstruktionistiskt perspektiv	18
4. Metod och bearbetning av empiri	21
4.1 Narrativ metod och livsberättelser	21
4.2 Urval	23
4.3 Forskningsetiska överväganden	24
4.4 Genomförande	25
4.5 Genomförande av analys	28
5. Resultat	31
5.1 Presentation av deltagarna	31
5.1.1 Jennie	31
5.1.2 Angelika.....	31
5.1.3 Matilda	31
5.1.4 Malva	31
5.2 Teman i resultatet av livsberättelserna	32
5.2.1 Samverkan	32
5.2.2 Påverkan.....	34
5.2.3 Professionen.....	36
5.2.4 Det professionella mötet	41
6. Sammanfattande analys av resultat.....	45

6.1 Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?	45
6.2 Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?	46
7. Diskussion	47
7.1 Kommunikationens betydelse för samverkan och påverkan	48
7.2 Erfarenhet och kompetensutveckling	50
7.3 Förskolans ansvar	52
7.4 Metoddiskussion	53
8. Slutsats	55
9. Vidare forskning till studie	58
Referenser	59
Bilaga	63

1. Inledning och bakgrund

Studien riktar sig mot förskolans pedagogiska arbete, där pedagoger utifrån egna livsberättelser får dela med sig av erfarenheter och upplevelser vid misstanke om barn som far illa. Studiens titel; ”Vi gör det för att hjälpa”, är ett citat från en av livsberättelserna och sammanfattar mycket av det som samtliga livsberättelser berörde, vikten av att hjälpa barn och vårdnadshavare vid misstanke om barn som far illa.

Det är vuxnas ansvar att se till att barn växer upp i en trygg och säker miljö. Barn har rätt att ha någon som bryr sig om dem och ser till att de utvecklas på ett bra sätt. Barn har rätt att bli väl omhändertagna och bemötta med kärlek och respekt (1177 Vårdguiden 2022).

Citatet ovan sammanfattar det som Läroplan för förskolan (Skolverket 2018), Barnkonventionen (SFS 2018:1197) och Skollagen (SFS 2010:800) står för, som det pedagogiska arbetet bygger på och som varje verksam inom förskolan ska arbeta utifrån. Vår studie utgår från dessa lagar och styrdokument och med detta citat vill vi att läsaren ska få förståelse för hur viktigt det är att barnen får den omsorg och trygghet som de har rätt till, och som har stor betydelse för studiens ämnesområde.

Det behövs mer kunskap hos förskolans personal vid misstanke om barn som far illa, i vad som kännetecknar att barn far illa och vad deras roll är (Hawkin & McCallum 2001). Detta lyfter även Svensson (2013) och Kenny (2004), de menar att det krävs kunskap kring ämnet för att kunna upptäcka, stödja och hjälpa barn och att det därför behövs mer utbildning inom området. Med tanke på det dagliga möte som sker mellan pedagoger och barn i förskolan, har pedagogerna förutsättningar för att kunna identifiera och ta ställning när ett barn misstänks fara illa. I dagens samhälle spenderar många barn större delen av sin tid i förskolan, därmed är det av stor vikt att pedagoger är närvarande, kompetenta och relationella i mötet med varje barn, så barnen får möjlighet att känna tillit, välbefinnande och

trygghet. Pedagoger ska i enlighet med läroplanen arbeta utifrån de mål och riktlinjer som finns och i Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) står det att:

Förskolan ska erbjuda barnen en trygg omsorg och har en viktig roll för att bidra till att grundlägga barnens trygghet och självkänsla. Utbildningen ska präglas av omsorg om barnets välbefinnande och trygghet. Alla barn ska få uppleva den tillfredsställelse och glädje det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att vara en tillgång i gruppen (Skolverket 2018, s.10)

FN:s barnkonvention (SFS 2018:1197) som blev lag i Sverige 2020, handlar om barns rättigheter och ligger till stor grund i förskolans verksamhet. Barnkonventionen belyser att beslut som rör barn ska vara utifrån barnets bästa och att alla i verksamheten har en skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att skydda barn mot alla former av våld och utsatthet, både fysiskt och psykiskt. Barnkonventionen presenterar fyra grundprinciper rörande barns liv:

- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
- Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- Artikel 6: Alla barn har rätt till liv och utveckling.
- Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Vid misstanke om barn som far illa, har vi också Skollagen att förhålla oss till, som kan vägleda verksamheten inom förskolan. Skollagen 8 kap. 2§ (SFS 2010:800) skriver att verksamheten ska erbjuda barnen en trygg omsorg som utgår från barnets behov där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Denna studie är relevant i dagens samhälle då det inte finns så mycket nationell forskning om ämnet. Forskning visar att det är ett känsligt ämne som förskolepersonal upplever svårigheter med och en oro att prata om, därför är det viktigt att lyfta. Studien behövs för barnens, pedagogernas och vårdnadshavares trygghet och det har lett oss fram till studiens syfte och frågeställningar.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att bidra med ökad kunskap om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Studien fokuserar på pedagogers livsberättelser där de delar med sig av egna upplevelser, erfarenheter och kunskaper.

Frågeställningarna som ligger till grund för studien är:

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?

1.2 Centrala begrepp

Här följer definitioner av begrepp som är centrala i den här studien.

Pedagoger: I denna studie innebär begreppet pedagoger alla de som är verksamma i förskolan, med barnen. Läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) skriver om förskolans uppdrag, vilket då innefattar att alla som arbetar i verksamheten har samma skyldighet oavsett yrkestitel.

Pedagogiska arbetet: Hur pedagoger i förskolan arbetar vid specifika situationer eller händelser. Förskolan ska arbeta för att stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg för barnen. Förskolan ska bidra till trygghet och självkänsla (Skolverket 2018). Förskolepersonalens uppgift är pedagogisk. Bland förskolans övergripande mål ingår att i grupp stödja barn i deras emotionella, sociala och intellektuella utveckling och därigenom bidra till goda uppväxtvillkor (Lundén 2010).

Misstanke: När pedagoger upplever en avvikelse, utöver det vanliga, hos barnet. Att det finns en oro för barnet att det brister i omsorgen. Socialstyrelsen (2022) menar att en misstanke inte måste betyda att du är säker. Det är begreppet misstanke som är avgörande för att gå vidare.

Barn som far illa: Att ett barn far illa kan innebära fysisk- eller psykisk misshandel eller att barnet inte får tillräckligt god omsorg som rena kläder eller mat (1177 Vårdguide 2022). Barn som far illa har även definierats av World Health Organisation (2006), där det beskrivs att; alla former av fysisk och/eller emotionell misshandel medför risker till faktiska eller potentiella skador på barnets utveckling och hälsa.

2. Litteraturgenomgång

I detta kapitel presenteras relevant litteratur och tidigare forskning utifrån de kunskaper som finns idag. För förtydligande delas det in i kategorierna: *Barns röster*, *Förskolans betydande roll*, *Utbildning och kompetens* samt *Stödjande funktioner*. Litteraturgenomgången avslutas med en *Sammanfattning*.

2.1 Barns röster

Under denna rubrik lyfts vikten av att lyssna på barns röster för att kunna upptäcka och agera om det uppstår en misstanke om barn som far illa.

Markström och Müngers (2020) studie belyser att verksamheten ska ta hänsyn till barns olika behov samt utgå från barns bästa. Varje barns åsikter och tankar som berör barnet själv ska tas i beaktning, vilket också står i Skollagen (SFS 2010:800). Antalet barn som far illa har ökat, vilket synliggörs i Brodins (2009) studie. Studien visar att trots det välfärdssamhälle vi lever i, upplevs orättvisor och missförhållanden hos många barn. Det är av stor vikt att lyssna på barnets röst för att barn ska ha möjlighet att kunna påverka sin situation. Det framkommer att många pedagoger upplever en osäkerhet i att göra en orosanmälan, att rädslan grundar sig i eventuell feltolkning av situationen eller brist på kommunikation och kunskap hos pedagoger. Oavsett är det viktigt att anmälningsplikten följs och tas på allvar om det finns misstanke om barn som far illa (Brodin 2009).

I Schols, Rüter och Örys (2013) studie framkom förskolans skyldigheter och betydande roll när det kommer till att upptäcka och agera vid misstanke om barn som far illa, eftersom det är i förskolan de flesta barn spenderar sina dagar och har dagliga möten med pedagoger. Markström och Müngers (2020) resultat visar vad våld i nära relationer kan göra med barn och att det därmed är av ännu större vikt att ta sig an den skyldighet som förskolans verksamhet bär på, att anmäla vid misstanke om barn som far illa.

Ovanstående studier berör barns behov och förskolans betydande roll gällande barns bästa. Detta är relevant för denna studie då barnet ska stå i centrum och att

pedagoger bär på ett ansvar när det kommer till det pedagogiska arbetet tillsammans med barnen.

2.2 Förskolans betydande roll

Här presenteras den kompetens som pedagoger i förskolans verksamhet förväntas ha samt skyldigheten att lyssna, agera och reagera om misstanke uppstår (Markström & Münger 2020). Här lyfts även vikten av omsorg och en god relationell förmåga för att barn ska känna tillit till att våga uttrycka sig.

Omsorg kan ges både osynligt och synligt och är en viktig grund för barns välbefinnande. Det handlar om mer än att få hjälp med praktiska saker som exempelvis påklädning, vila och måltider. Det handlar också om att ge värme och kärlek, lyssna på barnen, välkomna dem in i en relation fylld med omsorg samt alltid kunna utgå från barnets perspektiv i deras upplevelser och känslor. Detta är något som pedagoger ska göra i alla sammanhang (Öhman 2021). Det finns flera sätt att uppmärksamma barns mående, reaktioner och behov. Det är av stor vikt att lyssna på barn, ha förståelse för vad de menar och vara uppmärksam på hur barn mår. Det krävs uppmärksamma pedagoger som kan se mönster, då ett barn som far illa kan uttrycka sig på olika sätt eller inte alls (Brodin 2009; Markström & Münger 2020; Svensson 2013).

Några barn är nöjda för det mesta, andra är lite svårare att tillfredsställa. Några växlar snabbt mellan glädje och ilska, en del är mer jämna i humöret. Vissa barn tycker alltid att det är roligt att lära sig nytt och har lätt att koncentrera sig. Somliga vill prova själv direkt. Någon annan vill titta noga och länge innan hen prövar något nytt. En del lyssnar på pedagogens instruktioner, andra för när hen berättar en saga. Det är olika. Och förskolan är till för alla (Öhman 2021, s. 46)

Markström och Müngers (2020) studie visar att det är förskolans skyldighet att lyssna, agera och reagera om det finns en misstanke samt att barn ska få en känsla av att förskolan är en trygg miljö, då det inte alltid erbjuds i hemmet. Det framkom i Lundéns (2010) samt Aasen och Björcks (2015) studie att det pedagogiska arbetet

innefattar att förskolan ska vara likvärdig där det övergripande målet är att stödja barn i deras emotionella, sociala och intellektuella utveckling samt bidra med goda uppväxtvillkor. Förskolan ska erbjuda barn som är i behov av den omsorg som krävs samt stimulans utifrån barnens utvecklingsnivå. Aasen och Björcks (2015) resultat visar att det relationella mötet mellan pedagoger och barn är av stor vikt för barns lärande och utveckling. Det är därmed mötet med barn som utgör förskolans kvalitet och likvärdighet. Ur ett likvärdighetsperspektiv är det pedagogens uppdrag att vara närvarande, medveten och uppmärksam för att barn ska känna sig delaktiga och ha inflytande i sitt lärande. Det innebär även att förskolan ska kompensera för ojämlika förhållanden som kan finnas i samhället, detta görs genom goda relationer och strukturer i verksamheten och ur ett likvärdighetsperspektiv innebär det att alla barn är lika mycket värda. Detta är även något som framkom i Brodins (2009) studie, att förskolan ska vara en trygg plats där varje barn får möjlighet att synas och höras utifrån deras behov, detta ska vara en naturlig del i pedagogernas arbete. Enligt Svenssons (2013) studie ska pedagoger ha tillräckligt med kompetens för att kunna avgöra när barn behöver stöd samt erbjudas kompetensutveckling kring utsatta barn.

I ovanstående studier framkommer det en skyldighet att lyssna, agera och reagera vid misstanke om barn som far illa, att förskolan ska vara en trygg miljö som är präglad av omsorg. Detta skulle kunna tolkas som att pedagogerna behöver vara trygga i sin yrkesroll för att kunna erbjuda den trygghet och omsorg som ska finnas i verksamheten.

2.3 Utbildning och kompetens

Under detta avsnitt lyfts vad tidigare forskningsresultat visar om utbildning och kompetens i samband med misstankar om barn som far illa och vad utbildning kan bidra med till pedagoger verksamma inom förskolan. I den här studien innebär utbildning och kompetens sådant som kan betraktas som bristfälligt när det kommer till att agera vid misstanke om barn som far illa.

Aasen och Björcks (2015) resultat visar att ur ett likvärdighetsperspektiv ska förskolans pedagoger ha kompetens och kunskap att möta varje barn för att skapa förutsättningar för pedagogiska relationer, därmed kan det bidra till en hög kvalitet i verksamheten. Backlund, Wiklund och Östberg (2012) samt Markström och Münger (2020) framhäver pedagogers medvetenhet kring anmälningsplikten i resultatet, men att det finns ett stort tolkningsutrymme i lagstiftningen när det kommer till att anmäla eller inte. Den oro som kan finnas gällande anmälan är oundviklig och det borde finnas tydliga rutinbeskrivningar för att barn i utsatthet inte ska bli utan stöd eller skydd. Grundutbildningar till yrken inom barnverksamheter bör även innefatta ämnen som "barn som lever i utsatthet" och "hur man hanterar sin lagstadgade plikt att anmäla", för att få kunskap om hur pedagoger i sin yrkesroll kan underlätta för barn som lever i utsatta situationer, och på bästa sätt kunna stödja dessa barn både före, under och efter en anmälan. Det framkommer även i Lundéns (2010) studie om vikten att pedagoger ska få kunskap om barns signaler. Detta för att kunna uppmärksamma och uppfatta dem så att barn får den hjälp och stöd som behövs, vilket beskrivs som bristfälligt i Backlund, Wiklund och Östbergs (2012) studie.

Backlund, Wiklund och Östbergs (2012) studie stödjer vad som framkom i Lundéns (2010) resultat där de påtalar att det finns en osäkerhet, inte minst i förskolan, som handlar om hur och när barn och vårdnadshavare ska bli informerade vid sådana sammanhang samt hos vem ansvaret ligger att anmäla. Dagens samtida forskare lyfter svårigheter i kommunikationen med vårdnadshavare. Schols, Ruiters och Öry (2013) har i sin studie fått till sig ett behov av kommunikationsförmåga då pedagoger indikerade på viljan att lära sig kommunicera på rätt sätt med rätt ordval. De menar att det skulle vara till stor hjälp för pedagoger att vara mer objektiva och neutrala i samtal tillsammans med vårdnadshavare samt att pedagoger skulle få en starkare känsla av säkerhet när de tar upp sin oro med dem. Marklund och Münger (2020) har i resultatet fått fram att verktyg, som handlingsplaner eller andra riktlinjer, kan användas för att utforma strategier och menar att förskolan kan ha nytta av detta vid misstanke om barn som far illa.

Ovanstående studier visar att kunskap har stor betydelse för det pedagogiska arbetet, vid misstanke om barn som far illa. Resultatet om vikten av kunskap och kompetens för att kunna känna trygghet i sin yrkesroll samt vilka faktorer som kan påverka det pedagogiska arbetet är viktiga faktorer i den här studien.

2.4 Stödjande funktioner

Här presenteras de stödjande funktioner som pedagoger, enligt forskning, önskar ska finnas i verksamheten för att underlätta arbetet vid misstanke om barn som far illa. Med stödjande funktioner menar studien de handlingsplaner eller andra specifika riktlinjer som pedagoger erbjuds samt utbildning för att få verktyg till att kunna hantera arbetet vid misstanken om att barn far illa.

Vid diskussion om utbildning för pedagoger berörs även riktlinjer och önskat stöd från verksamma inom förskolan. Dagens samtida forskare har nämnt osäkerheten som kan finnas i samband med att en misstanke om barn som far illa dyker upp. Schols, Ruiter och Örys (2013) studie visar att det finns ett önskemål från pedagoger att få utbildning och verktyg i att kommunicera med barn och vårdnadshavare vid misstanken. Pedagoger vill ha specifika riktlinjer vid misstanke men även en strukturerad metod, då det anses stärka grunden och upptäcka att ett barn far illa. Backlund, Wiklund och Östberg (2012) har som huvudsakligt syfte i sin studie att bidra med ökad kunskap om beredskapen som finns och behövs i samhället samt kunna tillgodose barns behov, trygghet och omsorg vid misstanke att de far illa. Förutbestämda riktlinjer anses kunna hjälpa pedagoger vid kommunikation, handling och kännetecken samt riktlinjer som har stor betydelse för anmälningsbeteenden. Schols, Ruiter och Örys (2013) resultat visar att den sociala påverkan kan ha betydelse för beslutsfattande och att det är av stor vikt att rätt stöd erbjuds till den som ska genomföra eller har genomfört en anmälan. Studien visar att pedagoger hade flera stödsystem men att de viktigaste stöden, som upplevs som mest betydelsefulla, var känslomässigt stöd, stöd för att kunna kontrollera sina misstankar samt stöd vid samtal med vårdnadshavare. Dessa stöd ansågs komma från nära kollegor men det påtalades även att rektorer bör erbjuda stöd till sina anställda.

Ovanstående studier är relevant att lyfta i denna studie, för att få syn på vilket stöd som behövs, framför allt från kollegor men också rektor och specialpedagog.

2.5 Sammanfattning

Här sammanställs det som dagens samtida forskare lyfter, att förskolans verksamhet som ska utgå från en likvärdig utbildning där alla barns behov och rättigheter tillgodoses, därför ses riktlinjer som en fördel för en mer strukturerad verksamhet.

Brodin (2009), Schols, Ruiter och Öry (2013) samt Markström och Münger (2020) berör förskolans skyldighet, att trots osäkerheten så har alla verksamma med barnen i förskolan en skyldighet att lyssna, agera och reagera vid misstanke om barn som far illa.

Aasen och Björck (2015) lyfter att förskolan ska vara likvärdig samt kunna erbjuda goda uppväxtvillkor för barn. Det relationella mötet är avgörande för barns lärande och utveckling. För att verksamheten ska kunna erbjuda kvalité och likvärdighet behöver pedagoger kunna se utifrån barns bästa och erbjuda en trygg plats där alla barns behov tillgodoses. Därför ses kompetensutveckling som en viktig faktor kring ämnet; *utsatta barn*, för att pedagoger ska kunna uppmärksamma olika mönster i barns beteende. På så sätt kan förskolan erbjuda både fysisk och psykisk omsorg för barnen (Öhman 2021; Brodin 2009; Markström och Münger 2020; Svensson 2013).

I Schols, Ruiter och Örys (2013) studie framkommer det att pedagoger behöver riktlinjer i form av av handlingsplaner, kommunikationsverktyg, kompetensutbildningar samt stöd som kan hjälpa pedagoger med förskolans uppdrag vid misstanken om barn som far illa. För att undvika att pedagogernas handlingar endast är baserade utifrån egna erfarenheter, kan ovannämnda verktyg vara ett stöd och öka likvärdigheten (Johansson 2005). Nedan följer studiens valda teoretiska perspektiv; socialkonstruktionism.

3. Teoretiskt perspektiv

Denna studie bygger på grundantagande om att världen är beskaffad genom social konstruktion och att kunskap skapas genom sociala handlingar. Därför ligger intresset att lyssna på pedagogers livsberättelser från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv som grund för studien.

3.1 Socialkonstruktionistiskt perspektiv

Socialkonstruktionism beskriver Johansson (2005) som ett perspektiv där kunskapen vi har och den kunskap vi skapar inte är en objektiv eller en generell sanning, utan kan ses som en sanning av många. Allwood och Eriksson (2021) samt Burr (2015) beskriver den socialkonstruktionistiska grundtanken som en social interaktion där människan skapar förståelse för de fenomen människan ser som självklara i det samhälle som råder. Det handlar om människans antaganden utifrån egen erfarenhet, situation och kultur. Genom dagliga sociala interaktioner konstrueras kunskap av händelser, särskilt genom den språkliga kommunikationen där människor engagerar sig i varandra.

Allwood och Eriksson (2021) samt Burr (2015) menar att den sociala konstruktionen som skapas mellan människor även är förbunden med maktrelationer, exempelvis lagar och styrdokument, vilket ger implikationer på vad som är tillåtet och inte tillåtet att göra. Galbin (2014) menar att det socialkonstruktionistiska perspektivet inte handlar om att titta på vad som är rätt eller fel, då perspektivet fokuserar på varje enskild individ vars roll är socialt konstruerad av verkligheten. Människans värld är konstruerad utifrån egna erfarenheter, vilket kan betyda att allas världsbild och individens uppfattning av den skiljer sig åt. Galbin (2014) poängterar att människan skapar sin värld utifrån egna uppfattningar om den faktiska världen. Hon menar att perspektivet ser språket, kommunikationen och talet som den centrala rollen och att perspektivet är en kunskapsteori, som undersöker hur människor gemensamt kan konstruera en förståelse av världen.

Johansson (2005), Johansson (2020) samt Allwood och Eriksson (2021) presenterar tre begrepp som är centrala inom det socialkonstruktionistiska perspektivet; Språklig kommunikation, Sociala konstruktioner och Social kontext. Dessa begrepp kommer vidare användas som analysverktyg i studien.

1. *Språklig kommunikation* skapas genom det sociala samspelet. Det är när vi möts ansikte mot ansikte där vi är närvarande i varandras verkligheter och därmed skapas sociala verkligheter och konstruktioner (Johansson 2005). Enligt Allwood och Eriksson (2021) har språket en stor betydelse för att skapa förståelse för mänskligt tänkande, detta sker i den mellanmänniska kommunikationen, vilket innebär en interaktion mellan två och-/eller flera människor där mötet sker i samspel med varandra.
2. *Sociala konstruktioner* innebär enligt Johansson (2005) att utifrån ett visst historiskt och kulturellt sammanhang får livsberättelser en mening och betydelse, vilket även är föränderligt. Allwood och Eriksson (2021) menar att den vardagliga förståelsen av verkligheten kan vara omedveten beroende på hur människan konstruerar den. De menar att det handlar om fenomen i världen och hur människan förstår dem, hur synen på verkligheten är och att denna förståelse är socialt konstruerad beroende på tidigare erfarenheter.
3. *Social kontext* beskriver Johansson (2020) utifrån människans identitet, att den skapas i sociala och kulturella kontexter. Det är en ständigt pågående process som gör varje individs identitet unik. Johansson (2005) menar att social kontext är något som skapas i miljöns sociala sammanhang där en livsberättelse utformar sig, och att olika faktorer har betydelse för hur, var och när livsberättelsen berättas.

Galbin (2014) lyfter socialkonstruktionismens mål med forskning och vetenskap, vilket är att öppna upp en förståelse för vad som är möjligt, inte producera en fast och universell kunskap. Johansson (2005) menar att det finns en verklighet och människors uppfattningar är formade utifrån egna perspektiv. Denna studie utgår från perspektivet genom att ta del av de livsberättelser som pedagogerna delar med

sig av och som är en konstruktion av kommunikation i förskolan som en social kontext.

4. Metod och bearbetning av empiri

Under detta kapitel redogörs val av metod, urval, etiska ställningstaganden, genomförande samt genomförande av analys som gjorts för att få svar på de frågeställningar studien bygger på;

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?

4.1 Narrativ metod och livsberättelser

Intresset ligger på egna livsberättelser i förhållande till studiens syfte: *att bidra med ökad kunskap om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa*. Detta görs genom att lyssna på pedagogers upplevelser och erfarenheter, därför använder sig denna studie av en narrativ metod som enligt Denscombe (2018) är användbar i kvalitativa forskningsansatser. Den narrativa metoden beskriver Johansson (2005) som ett sätt för forskare att samla in och analysera muntliga berättelser, varav en innebär att forskaren intervjuar en eller flera personer som får berätta en personlig berättelse utifrån ett visst tema, som i denna studie är; det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Berättande som metod är en tolkande aktivitet av andra människors tolkningar utifrån forskarnas syfte och frågeställning. Tolkningarna kan vara många och är inte bundna till endast en sanning. Genom de livsberättelser som ingår i studien har undersökarna fått förståelse för vilka deltagarna är, hur de orienterar sig i tillvaron och hur de skapar sin sociala värld. Det har lett till att undersökarna har fått syn på specifika samband mellan händelser där pedagogerna skapar mening och riktning i sitt handlande, som får en sammanhängande helhet (Johansson 2005).

Fejes och Thornberg (2019) menar att genom en narrativ metod, kan forskaren ta fasta på och vidareutveckla de berättelser som tagits del av eller försöka skapa historiska sammanhang mellan många olika berättelser. Det finns flera sanningar och verkligheter som kan beskrivas i analysarbetet och det är deltagarnas

uppfattningar och erfarenheter som är av betydelse i det insamlade materialet, för att få svar på studiens frågeställning. Johansson (2005) menar att berättelser skapar mening genom erfarenheter och att det är genom berättelser som människan kommunicerar sina uppfattningar om sig själv, andra och världen. Det är en mänsklig social konstruktion där kunskap och tänkande möter varandra. Redan som barn lär sig människan att kommunicera språkliga berättelser som följer en genom hela livet och dessa berättelser skapar struktur, sammanhang och mening till det som tidigare erfarits. Denscombe (2018) förklarar att människor, medvetet eller omedvetet, använder berättelser för att förhålla sig till det som omgärdar deras existens.

Jepson Wigg (2019) beskriver att forskning inom livsberättelser tar fasta på själva berättandet, så som de själva minns och berättar om det, för att skapa förståelse kring människors liv. Det är av intresse att den som berättar även reflekterar kring sin berättelse och det som hänt, däremot är det inte väsentligt om deltagaren minns rätt eller vad som är sant. På så sätt får forskaren kunskap om deltagarnas upplevelser, tankar och minnen i den struktur som omger dem. I en livsberättelseforskning är själva intervjun eller berättelse-samtalet oftast ostrukturerat. Frågorna som ställs kommer inte i någon bestämd ordning och det är bra att ha förberedda frågor men det är även viktigt att vara öppen för att kunna följa deltagarnas berättelser. Enligt Johansson (2005) är berättandeforskning en process där forskare studerar berättelser i framför allt informella samtal. Här ses samtalet som ett resultat av samspel mellan den som berättar och den som lyssnar. Det som avses att undersökas är socialt liv och kulturella mönster och det görs genom att samla in och analysera personliga eller kollektiva berättelser. Här har samspel, relationer och den sociala situationen stor betydelse för hur en livsberättelse produceras. Det är även av stor vikt att deltagaren får tid och utrymme att berätta, stanna vid och beskriva viktiga händelser. Under mötet måste forskaren ofta vara helt tyst och inte avbryta deltagarna i sina livsberättelser. Vid eventuella frågor från forskaren, ges möjlighet till ett större berättande om forskaren ställer öppna frågor som är mer öppet formulerade (Johansson 2005).

4.2 Urval

Åberg-Bengtsson och Pramling (2020) samt Skoog (2020) förklarar att innan ett urval görs så ska undersökarna först fastställa vilken population som är relevant för studien. Åberg-Bengtsson och Pramling (2020) beskriver populationen som viktig för att kunna få svar på studiens frågeställningar och syfte. De menar att det är av stor vikt att undersökarna har klart för sig vilka avgränsningar studien har, samt att dessa även tydligt framgår för den som läser. Populationen för denna studie föll på fyra pedagoger i förskolans verksamhet, med olika yrkestitlar, som arbetar med barn, eftersom undersökarna vill få svar på hur det pedagogiska arbetet ser ut vid misstanke om barn som far illa, samt vad som kan påverka en orosanmälan. Varför studien inte enbart fokuserade på förskollärare är på grund av förskolans uppdrag som säger att oavsett yrkestitel, så har alla samma ansvar.

Skoog (2020) lyfter att det finns olika typer av urval att förhålla sig till. Urvalet beror på vilken frågeställning studien har, samt vilka resurser som finns att tillgå, exempelvis kan det handla om tid och pengar. Därför blev valet av förskolor i denna studie närliggande kommuner, i förhållande till var undersökarna till studien bor. Detta beskriver Skoog (2020) och Denscombe (2018) som ett *bekvämlighetsurval* som bygger på bekvämlighet hos undersökaren, då det kan handla om begränsade resurser. Utgångspunkten för detta urval var att träffa deltagarna fysiskt för att kunna skapa goda och tillförlitliga relationer när undersökarna samlade in det empiriska materialet. Samtidigt var studien tidsbegränsad, vilket gjorde att bekvämlighetsurvalet var relevant för denna studie. Anledningen till varför det endast blev fyra deltagare till studien berodde på svårigheter i att få tag på pedagoger som ville medverka. Det var dessa deltagare som först hörde av sig om frivilligt deltagande, och med tanke på den tidsbrist som rådde så fanns det inte mer tid att vänta in fler.

I första hand kontaktades rektorer på förskolor i södra delen av Sverige via email för att ge information om studien samt en förfrågan om deltagande, vilket medförde att de medverkade deltog utifrån relevans och intresse. Detta är vad Denscombe (2018) beskriver som ett *subjektivt urval*, att forskare med avsikt begränsar de

deltagare som ska vara med i studien, utifrån relevans och kunskaper inom forskningsämnet.

För att studien skulle förhålla sig i enlighet med Vetenskapsrådets (2002) etiska principer, fick varje deltagare välja fiktiva namn och dessa blev; *Jennie, Angelika, Matilda och Malva*. Under nästa rubrik kommer de forskningsetiska principerna att förtydligas.

4.3 Forskningsetiska överväganden

På grund av studiens känsliga ämne samt de insamlingsmetoder som använts för att samla in empiriskt material, var det av stor vikt att deltagarna fick information om de etiska ställningstaganden som fanns, samt vad som förväntades av undersökarna (Denscombe 2018). Därför bygger studien på *god forskningssed* (Vetenskapsrådet 2017) och de fyra etiska principerna som Vetenskapsrådet (2002) skriver fram; *konfidentialitetskravet, nyttjandekravet, samtyckeskravet och informationskravet*.

Med god forskningssed (Vetenskapsrådet 2017) följer ett särskilt ansvar hos undersökarna, gentemot de som medverkar, eller de som indirekt kan påverkas av studiens ändamål; *pedagogers livsberättelser vid misstanke om barn som far illa*. Därför är det viktigt att studien bidrar med hög kvalitet, där studiens undersökare inte låter egna åsikter eller intressen påverka deltagarna. Studien bedrevs på ett rättvist och sanningsenligt sätt så att ingen kom till skada.

De fyra etiska principerna som Vetenskapsrådet (2002) skriver fram, togs även dessa i beaktning till studien. Informationskravet innebär att deltagarna får all den information som studien innefattar; syfte, genomförande och de rättigheter deltagarna har. Detta gjordes för att deltagarna skulle få all den information som behövdes för att studien skulle bedrivas på ett etiskt korrekt sätt. Genom informationskravet fullföljdes dess riktlinjer genom ett missivbrev (Bilaga 1) som skickades ut och inför mötet lästes upp av undersökarna tillsammans med deltagaren. I missivbrevet ingick även de andra informella krav som en deltagare behöver ta del av samt en samtyckesblankett. Samtyckesblanketten behövdes läsas och skrivas under av deltagarna för att studien skulle kunna dokumenteras med

ljudupptagning. Detta samtycke kunde när som helst återkallas om deltagarna skulle vilja avbryta sin medverkan, vilket också deltagarna blev informerade om (Vetenskapsrådet 2002). Vidare har vi konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2002), som handlar om att skydda deltagarnas identitet så att ingen kommer till skada. Med tanke på studiens känsliga ämne som berör deltagarnas egna livsberättelser, behöver insamlad empiri vara avidentifierad och varje deltagare benämndes med fiktiva namn. Detta gjordes för att läsaren inte skulle kunna identifieras, varken person eller plats. Nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002) innefattar att all insamlad empiri varken får eller kommer lämna forskningsändamålet. Vilket innebar att all insamlad empiri endast bearbetades av undersökarna samt förkastades när studien var genomförd. Som inspelningsmetod användes en gammal telefon som inte längre var i bruk och endast avsedd för just studiens ändamål. Telefonen var i flygplansläge både under och efter mötena, samtidigt användes en dator där ljudupptagning via Word Online¹ användes för att vidare kunna transkribera materialet.

Studien tog även hänsyn till GDPR, dataskyddsförordningen (Integritetsskyddsmyndigheten 2023), som måste beaktas vid behandling av personuppgifter. Innan studien hanterades denna förordning genom att undersökarna fyllde i en blankett på Integritetsskyddsmyndighetens webbsida tillsammans med ansvarig handledare. Detta blev även deltagarna informerade om i missivbrevet. Genom god forskningssed, de fyra etiska principerna och GDPR fanns det förhoppningar om att kunna skapa trygga och goda relationer med deltagarna.

4.4 Genomförande

Under detta avsnitt presenteras studiens genomförande samt hur det insamlade materialet har bearbetats. Här redogörs också hur genomförandet i studien hölls

---

¹ Word Online är ett verktyg som kan användas vid bland annat transkription. Man spelar in via programmet som sedan laddas upp i Onedrive och omvandlas till text.

objektivt för att deltagarna skulle kunna känna sig trygga med att dela med sig av sina livsberättelser.

Denscombe (2018) samt Holme och Krohn Solvang (2012) påtalar det objektiva sammanhanget till en studie, att det kan vara svårt att ställa sig i positionen då alla bär på egna känslor och kunskaper av liknande upplevelser och erfarenheter. Det är av vikt att undersökaren inte dömer eller visar sig dömande för de som berättar. Inför mötet med deltagarna fanns en medvetenhet om behovet av att ställa sig objektiv. Deltagarna fick berätta sina livsberättelser, utan att bli påverkade av undersökarnas personliga intressen eller värderingar till livsberättelserna.

Inledningsvis skickades en förfrågan om deltagande ut till alla rektorer samt en detaljerad genomgång av studiens innehåll och syfte. Därefter skickades ett missivbrev ut till de som ville medverka i studien, som även innehöll en samtyckesblankett för att kunna dokumentera via ljudinspelning. I missivbrevet fanns det förslag på veckor att träffas då studien bedrevs under en kort tidsperiod. När en studie ska göras ansikte mot ansikte, beskriver Denscombe (2018) att deltagarna behöver kontaktas i god tid för att fastställa en mötesdag samt ge information om tid och plats.

Mötet trädde rum på deltagarnas förskolor och inför mötet intogs rollen som undersökare av de som genomförde studien, där de utifrån vald metod hade i uppgift att lyssna på pedagogers livsberättelser. Mötet inleddes med att samla in samtyckesblankett samt en presentation av studiens syfte: *att bidra med ökad kunskap om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa*. Tillsammans redogjordes det valda teoretiska perspektivet samt metodval och deltagaren fick möjlighet att ställa eventuella frågor innan livsberättelsen började. Johansson (2005) lyfter vikten av att innan uppstart göra en presentation där syfte och metodval redogörs men också ge deltagarna en möjlighet att ställa frågor.

När det var dags för deltagarna att börja sin livsberättelse upplevdes det svårt för några av dem att komma igång med samtalet. Därför ställdes en inledande fråga för att hjälpa deltagarna. Den inledande frågan löd; *Har du någon gång varit med om en händelse där du känt en oro för att ett barn farit illa? Skulle du vilja berätta om*

händelsen och hur du gick tillväga under den processen? Genom denna fråga upplevdes det som att deltagarna lättare kom igång med sina livsberättelser. Löfgren (2021) menar att genom öppna men konkreta frågor kan det locka fram det som är av intresse om det specifika ämnet i en berättelse, utan att begränsa deltagarens egna initiativ av berättandet.

Under livsberättelsernas gång antecknades följdfrågor för att inte avbryta, vilket Johansson (2005) lyfter som en viktig del i en livsberättelse, att inte avbryta och ge deltagaren talutrymme. Det upplevdes som att deltagarna hade svårigheter med att fortsätta och livsberättelserna stannade stundvis av. Därför kunde undersökarna använda sig av följdfrågorna för att hålla livsberättelserna vid liv. Exempel på följdfrågor:

1. Finns där några specifika riktlinjer eller handlingsplaner som avdelningen, eller hela förskolan, ska förhålla sig till när en misstanke dyker upp?
2. Känner du dig säker på vad du ska göra när det uppkommer en misstanke om att ett barn far illa?
3. Finns det något som du tänker kan påverka om en anmälan görs eller inte?

Deltagarna valde att berätta om det pedagogiska arbetet i sin helhet och inte utifrån en specifik händelse, när misstanke uppstått om barn som far illa. Trots detta kände undersökarna att de fick tillräckligt med empiriskt material för att kunna få svar på studiens frågeställningar.

Utöver anteckningar gjordes ljudupptagningar för att kunna bearbeta det insamlade materialet. Valet av ljudupptagning, i stället för videoinspelning, berodde på vad Denscombe (2018) beskriver gällande deltagarnas eventuella känsla vid valet av dokumentationsmetod. En videoinspelning kan göra deltagarna mer obekväma, än vad en vanlig ljudupptagning kan göra samt att en ljudupptagning erbjuder en nästintill fullständig dokumentation i vad som sägs, dock inte vad som görs. Därför görs anteckningar som ett ytterligare underlag till ljudupptagning, för att få med sådant som eventuellt kan missas (Denscombe 2018).

Avslutningsvis fick deltagarna möjlighet att ställa frågor samt ge en kort reflektion kring hur de tyckte att mötet gick. Samtliga deltagare var eniga om att detta är ett ämne som behöver talas mer om i förskolan, att det ses som en självklarhet med tillvägagångssätt och handling.

Efter mötena transkriberades ljudfilerna via programmet Word Online. Detta program kunde användas eftersom inga personuppgifter fanns med på ljudupptagningarna. Därefter lyssnade undersökarna på ljudfilerna och kontrollerade den transkriberade texten så att det överensstämde med varandra. Transkriberingarna gjordes så snart som möjligt efter mötet med deltagarna, för att inte glömma bort små detaljer, som kroppsspråk och pauser. Detta kan vara relevant för studiens ändamål eftersom det kan ge en rikare innebörd och ha betydelse för studiens resultat (Denscombe 2018).

4.5 Genomförande av analys

Under detta avsnitt beskrivs hur det insamlade materialet hanterades och analyserades utifrån de fyra steg som Back och Berterö (2019) beskriver som användbara i en analysmetod, för att få fram ett resultat utifrån studiens frågeställningar;

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad kommer i pedagogers livsberättelser som påverkar en orosanmälan?

Undersökarna valde i första hand att kontakta Högskolan Kristianstads servicedesk för att få hjälp med etikprövningen², så att transkriptionsprocessen skulle kunna förhålla sig etiskt. Undersökarna ville med noggrannhet ta reda på om transkriptionsprogram fick användas till studien. Eftersom studien inte hanterade personuppgifter eller andra känsliga uppgifter, godkände Högskolan Kristianstads

---

² Etikprövning innebär att få ett etiskt godkännande i samhällsvetenskaplig forskning. Etikprövning söker man hos en instans innan insamlingen av materialet startar (Denscombe 2018).

servicedesk transkriptionsprogrammet Word Online där ljudupptagning omvandlades till text, vilket underlättade transkriberingstiden.

Denscombe (2018) menar att genom transkribering väcks berättelserna till liv igen och att det ses som en viktig tillgång vid insamling av kvalitativa data. Han lyfter även att transkriptionsprocessen är tidskrävande och att varje inspelat samtal kan ta flera timmar att skriva ut. Därför valde undersökarna att använda Word Online för att underlätta arbetet eftersom studien var tidsbegränsad. Som backup användes en telefon som spelade in under livsberättelsernas gång. Denscombe (2018) poängterar vikten av att göra kopior då livsberättelser har en tendens till att vara oersättliga, på så sätt skyddas originalet mot skada.

Transkriptioner bör enligt Back och Berterö (2019) göras i sin helhet för att undvika egna tolkningar samt bibehålla de personliga livsberättelserna, eftersom varje berättelse är unik. Undersökarna valde att lyssna och transkribera tillsammans, vid flera tillfällen. Tholander och Thunqvist Cekaite (2019) anser att en bra transkription inte bara handlar om att lyssna en gång, utan att lyssna flera gånger och tillsammans med någon annan, då andra öron kan höra det som en själv inte uppfattat.

Back och Berterö (2019) beskriver fyra olika steg för att transkribera och analysera intervjuer;

1. Det första steget innebär att undersökarna noggrant läser, lyssnar och skriver ner tankar och reflektioner som uppkommit under mötet med deltagarna (Back & Berterö 2019). Undersökarna satt tillsammans under första transkriberingstillfället för att lyssna, anteckna samt diskutera vad som framkom i jämförelse med vad Word Online fått ner i text, och om de enskilda anteckningarna som gjorts under livsberättelserna.
2. Det andra steget innebär att undersökarna återigen läser transkriptionerna, för att vidare dela in texterna i olika teman utifrån sammanhang och innehåll. Här ska undersökarna få syn på vad som fångar det väsentliga i texten (Back & Berterö 2019). I detta steg valde undersökarna att återigen

lyssna på transkriptionerna men denna gång delades transkriptionerna jämnt mellan undersökarna för att vara så tidseffektiva som möjligt. Undersökarna sökte efter gemensamma nämnare som färgkodades för att synliggöra olika teman.

3. Tredje steget innebär att man listar de teman som identifierats och sorterar dem i så kallade kluster (Back & Berterö 2019). Efter att undersökarna lyssnat, antecknat och kategoriserat genom färgkoder, gick de tillsammans igenom transkriptionerna för att synliggöra likheter för att vidare få fram relevanta rubriker till de teman som framkom.
4. Det fjärde steget går ut på att granska de teman som framkommit genom ovanstående steg och vidare besluta om vilka teman som ska behållas, utifrån de frågeställningar som studien ska besvara (Back & Berterö 2019). Undersökarna till studien fick först fram fem olika teman, men efter granskning valde de att behålla fyra teman, som ansågs mest relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Rubriker skapades utifrån det som sammanfattade livsberättelsernas innehåll: Samverkan, Påverkan, Professionen och Det professionella mötet. Detta redogörs under kommande kapitel; Resultat.

5. Resultat

I detta kapitel redogörs studiens resultat. Fyra pedagoger som är verksamma i förskolan har delat med sig av sina livsberättelser. Nedan följer en presentation av de fyra pedagogerna samt vad som framkom i livsberättelserna som ger svar på studiens frågeställningar;

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?

5.1 Presentation av deltagarna

Här presenteras deltagarna i studien med fiktiva namn som deltagarna själv valde samt deras utbildning och yrkeserfarenhet.

5.1.1 Jennie

Jennie har varit verksam i förskolan sedan sju år tillbaka. Den utbildning Jennie har är socialpedagog med inriktning; emotionell och social utveckling hos barn i förskolan.

5.1.2 Angelika

Angelika är utbildad förskollärare och har arbetat i förskolan i 17 år.

5.1.3 Matilda

Matilda är utbildad fritidspedagog sedan 22 år tillbaka, som senare även tog förskollärarexamen 2015 på grund av den lärarlegitimation som behövdes. Sedan dess har Matilda varit kvar i förskolans verksamhet.

5.1.4 Malva

Malva är utbildad förskollärare sedan 33 år tillbaka och har under de senaste 13 åren arbetat som utbildad specialpedagog i förskolan.

5.2 Teman i resultatet av livsberättelserna

Utifrån de fyra analysstegen (Back & Berterö 2019) kunde livsberättelserna få fram olika teman som kunde synliggöras och är lika i vad som framkom. I de olika teman synliggörs de verkligheter som människan formar och omformar i sociala sammanhang; *Samverkan, Påverkan, Professionen* och *Det professionella mötet*.

5.2.1 Samverkan

I livsberättelserna framkommer det att samverkan är framträdande. Detta är när pedagoger tillsammans med andra verksamma gemensamt skapar trygghet och bildar ett stöd för varandra. Att samverka innebär att pedagoger tillsammans med rektorer, kollegor, barnhälsovården, specialpedagog eller vårdnadshavare samspelar på bästa möjliga sätt, utifrån barnets perspektiv och barnets bästa.

Under livsberättelserna pratade samtliga deltagare om vikten av att samverka med kollegor, rektor och specialpedagog, men även vårdnadshavare. Det framkom att det kan finnas en otrygg känsla vid en eventuell orosanmälan och där är samtliga eniga om att kollegor är en viktig stöttning som kan hjälpa och därmed öka känslan av trygghet.

Om man ska göra det själv, eller om det ska gå via rektor och om specialpedagog ska vara inblandad? Ska man rådfråga socialtjänsten? Det är mycket sådana tankar som man har, men att det är då man pratar med sina kollegor (Jennie).

Jennie beskriver medvetenheten om den skyldighet pedagoger på förskolan har att göra en anmälan. Trots medvetenheten behöver man även ha kunskap om processen, hur tillvägagångssättet ska gå till och där kan det skapas funderingar. Då menar Jennie att det är viktigt att man har kollegor som man kan samråda med.

Ibland kan jag tänka, rätt eller fel, men man kan ju använda sig av rektorn som boven i dramat. Där föräldrarna kan kräka av sig. Så har vi fortfarande relationerna, även om våra namn är med så är det ändå rektorn som har det högsta ansvaret. Det är min skyldighet att ha kvar den vardagsnära basen. Det tycker jag är tryggt, om man har en rektor

som tar det ansvaret, som vill stå upp och vara den där som bara hjälpt mig (Angelika).

Angelika säger att man såklart tänker ett steg extra, det är ingenting som man gör lättvindigt. Hon menar att det är ett pussel som man i dialogen med kollegor kan skapa en helhetsbild av i arbetslaget. Angelika lyfter också att stöttning av rektorn är viktig. ”De olika instanserna är viktiga, exempelvis specialpedagog, för då kan man få stöttning och man får veta om man är på rätt spår samt tips”. Hon menar att det är viktigt att få stöttning hela vägen, “att det inte bara blir när det brinner och att man försöker koppla ihop det tidigare”.

Man står inte själv eftersom vi har lärarmöten där man diskuterar och där de lyssnar på vad man har för berättelse. Vi ska försöka titta lite djupare på situationen (Matilda).

Matilda pratar om lärarmöten som inträffar två gånger per termin. Där kan kollegor, rektor och specialpedagog föra diskussioner och reflektera tillsammans. Under dessa lärarmöten kan pedagoger lyfta eventuell oro och gå djupare in på de åtgärder som krävs. Vad som också lyfts är den oro som kan uppstå när vårdnadshavare ska informeras vid misstanke.

Det räcker med att ha en magkänsla och då ska man också kunna berätta för föräldrarna att man är orolig för deras barn och vilken skyldighet man då har som pedagog. Man ska aldrig behöva känna sig ensam i processen, utan man ska kunna kontakta rektor eller specialpedagog så man kan gå igenom det tillsammans och få det stöd som behövs (Malva).

Malva menar att kontakten och kommunikationen med vårdnadshavarna är av stor vikt när en misstanke dyker upp, såvida det inte är en misstanke som innebär att barnet kan komma till skada. Så länge man har den goda relationen med vårdnadshavare så förstår de oftast pedagogers oro och vad deras skyldighet är. Malva lyfter även att det inte är deras uppgift att utreda, utan att det ligger hos socialtjänsten. Så länge pedagoger har lyssnat på sin magkänsla så har man gjort vad man kan och ingen ska känna sig ensam i processen utan samverkan ska finnas

mellan pedagoger, rektor och specialpedagog, så att man tillsammans får det stöd som behövs. Malva pratar även om de förmåner hon har som specialpedagog, där hon bland annat håller i föräldraträffar, detta lyfter hon som ett förebyggande arbete. ”Vid dessa möten får man ett ansikte på personen och kan prata om sådant som annars kan vara känsligt”.

5.2.2 Påverkan

Under livsberättelserna kom samtliga in på begreppet påverkan. I denna studie innebär påverkan sådant som; brist i stöttning, relationer till vårdnadshavare och vad som kan påverka det pedagogiska arbetet som kan vara avgörande om en anmälan görs eller inte, eller blunda för en misstanke.

Samtliga deltagare var överens om att ingenting ska behöva påverka en eventuell misstanke eller om en anmälan görs eller inte, eftersom vi alla bär på en skyldighet att agera vid misstanke om barn som far illa. Däremot uppkom funderingar kring vad som skulle kunna påverka.

Jag kan ju inte vara naiv och säga att det är så överallt. Det är en jobbig situation oavsett, känslan av att skulle jag, skulle jag inte (Jennie).

Personligen har Jennie inte varit med om en situation där en anmälan inte har gjorts, då Jennie anser att det är en självklarhet att göra en anmälan vid misstanke om barn som far illa. För Jennie är det inga konstigheter, men vill ändå lyfta att det kanske inte ser likadant ut överallt. Att påverkan kan bero på kollegor och annan stöttning som erbjuds, och detta kan påverka om det i vissa fall inte sker.

Ibland sker det ingenting. Vissa rycker bara på axlarna och går vidare, andra glömmer inte på länge tänker jag. Och om man då vet att det är överbelastning på socialtjänsten och att det avskrivs och avslutas, då bär man med sig de erfarenheterna, vilket gör att man då inte gör en anmälan. Man tänker till nästa gång, det lilla kommer inte att ge någonting (Angelika).

Angelika ställer sig frågande till hur påverkad en kan bli, på olika sätt. Angelika menar att det kanske finns de som gjort en anmälan många gånger, men att det ändå

inte leder någon vart, trots antalet gånger en misstanke eller oro har lett till en anmälan. Hon påtalar även rädslan av att förstöra relationen med vårdnadshavare, men för Angelika är det inget hinder på grund av den medvetenheten hon besitter av att anmäla vid oro om barn som far illa. Angelika menar att det är ett tungt ämne och det är mycket att tänka på, vissa anmälningar kanske är lättare att utföra än andra, "Det är där yrkesrollen ställs på sin spets".

Man får försöka tänka på vad barnet har sagt, man får verkligen tänka efter, vad är det jag har hört. Säger de det upprepade gånger, då får man spetsa öronen. Man får försöka luska lite och ställa frågor till barnet utan att det känns jobbigt (Matilda).

Matilda menar att det inte är lika synligt när barn säger något än när ett märke finns på kroppen. Hon menar att man får försöka ställa frågor till barnet utan att barnet känner sig trängd eller obekvämt över att berätta. Matilda menar att fysisk skada är ett större bevismaterial än när barnet säger något, därför har Matilda under åren ställt sig frågan; när och vad ska anmälas. Hon säger att det är då man behöver förhålla sig till den fakta man har samt i dialog med vårdnadshavare försöka komma in på det barnet har sagt utan att påverka relationen negativt. Matilda talar mycket om relationen till vårdnadshavare, och menar att den är viktig vilket därmed kan bli en påverkan då det kan finnas en oro att dessa relationer förstörs. "Man har sin skyldighet och man ska ju göra det vid en misstanke, men samtidigt är det en allvarlig grej som kan få allvarliga konsekvenser".

Att göra en orosanmälan kan vara svårare om man har en god relation med vårdnadshavarna och om de är välbärgade och har en akademisk utbildning (Malva).

Malva menar att det kan vara olika i hur man ser på en anmälan. Vissa kan ha väldigt svårt för att göra en anmälan, eftersom det kan innebära en konsekvens för familjen, medan vissa "trycker på knappen och sen är den iväg". Malva säger att detta kan bero på att vi alla är människor och bär på olika erfarenheter och att det kan spela roll, trots sin profession. Malva talar om svårigheter att anmäla om man har en god relation med vårdnadshavarna, att man eventuellt missar de signaler som annars kan

vara tydliga. Utifrån egna erfarenheter menar Malva att detta kan vara mer påtagligt på en liten ort, eftersom relationer och synen på att göra en anmälan kan se annorlunda ut. Hon menar även att välbärgade familjer med akademisk utbildning kan vara en påverkan, därför ställer hon sig frågan; “om det görs fler anmälningar om man bor i ett socioekonomiskt utsatt område än i ett välbärgat område”.

Det är lättare att göra en anmälan på en redan utsatt familj och där använder man sin maktposition, det är hemskt. Det är en brist hos oss (Malva).

5.2.3 Professionen

I professionen bör känslan av trygghet erbjudas. I denna studie innebär trygghet i professionen exempelvis möjlighet till utbildning samt tydliga riktlinjer för att få ökad kompetens om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Detta är ett ämne som alla deltagare tog upp under livsberättelserna, och alla menar att det berörda ämnet är något som kontinuerligt behöver talas om, för att skapa trygghet.

Har man jobbat med ett barn i många år så känner man det väl och vet oftast vad som är normal oro hos barnet och vad som kanske är mer än så och ifall beteendet har förändrats (Jennie).

Utifrån egna erfarenheter belyser Jennie att barn kan agera olika när de inte mår bra. De blir tillbakadragna eller utåtagerande, men oavsett hur barn agerar så märker man, utifrån sin profession, att det är utöver det vanliga beteendet. Jennie menar att det är viktigt att lyssna in barnet för att sedan kunna ta det därifrån. Det kanske inte egentligen är något som kräver en orosanmälan, men det kan vara en förändrad familjekonstellation eller någon som har gått bort i familjen och sådana saker som ändå får barnet att agera annorlunda, “Jag brukar tycka att ingenting är för litet och ingenting är för stort”. Jennie berättar att hon arbetat på många olika arbetsplatser och hennes egna upplevelser är att det pedagogiska arbetet är självklart vid misstanken om barn som far illa. “Det vet man ju i sitt uppdrag att man har anmälningsskyldighet och man har sekretess och alla de här bitarna”. Jennie har under sina år i yrket en gång varit med om att socialtjänsten har kommit ut och

föreläst om de riktlinjer som förskolan har, vilket Jennie menar kan vara en fördel för de som inte har någon utbildning. Hon antar att de som läst till barnskötare eller förskollärare fått ta del av lagar och riktlinjer i utbildningen. Jennie lyfter samverkan, och tror att det är en fördel om det finns, där exempelvis socialtjänsten kommer ut och föreläser för att ge kunskap samt friska upp minnet. Jennie tänker att när man berättar om sin oro för vårdnadshavare, så behöver man också vara trygg i sin roll och vara tydlig med att där finns en anmälningsskyldighet, att förskolan gjort vad den ska, och att det inte är förskolan som utreder utan att det är socialtjänsten som gör det. Därmed är det också viktigt att ha den regelbundna kontakten med vårdnadshavare, och att man inte backar efter att en oro uppkommit, att man fortsätter att bibehålla sin profession och den relation man har med vårdnadshavaren. Jennie berättar att det finns en handlingsplan på arbetsplatsen, men att det förmodligen inte är något som läses. Jennie önskar att detta är något som talas mer om i arbetslaget och på förskolan, exempelvis genom att diskutera olika oidentifierade case. Hon tror att det är något man kan lära sig mycket av, att dela med sig av olika tankar och reflektera tillsammans i arbetslag och med övriga kollegor på förskolan.

Jag har jobbat länge, och ibland kanske man tänker att man har missat något barn och då tänkt varför har jag inte uppmärksammat detta, och vad är det som gjort att jag inte sett? Kruxet är att personal bryter mot lagarna på grund av att man avvaktar för länge innan man gör något åt det. Man tänker, "inte just nu", men den är ju klurig för det är ju inte vår uppgift att utreda, men allt är ju mer komplext än vad som står i lagtext (Angelika).

Angelika tycker att de riktlinjer som hennes kommun har skrivit fram är tydliga, att en anmälan ska ske genast vid misstanke. Hon påtalar även att hon genom sin utbildning är inpräntad med vad som gäller samt att det inte är hennes uppgift att utreda. Som ny i yrkesrollen kunde Angelika känna en otrygghet men ju mer arbetslivserfarenhet hon har fått, desto mer trygghet känner hon i att agera vid misstanke eller oro. Hon ställer sig däremot frågan hur begreppet misstanke kan ramas in, att det kan vara behjälpligt att ringa och rådfråga socialtjänsten eller föra

anteckningar om man upplever att något känns fel, "exempel vid något som barnet eller vårdnadshavaren sa, så har man dokumenterat lite för sig själv". Hon menar att det kanske är någon annan pedagog som har upplevt samma känsla eller sett något. Angelika nämner att en föreläsning förekom för inte så länge sedan, där kommunen presenterade tillvägagångssätt vid misstanke om barn som far illa. Dock var det endast några utvalda pedagoger som fick delta. Angelika berättar även att under arbetsplatsträffar har det diskuterats om olika kännetecken samt tillvägagångssätt vid misstanke, men det är ingenting som sker kontinuerligt som exempelvis brandövningar.

Jag tänker väl att det hade inte varit fel att uppmärksamma det kontinuerligt. Vi har ju kontinuerliga möten med rektor och specialpedagog några gånger per termin och där kan man lyfta olika saker, som olika dilemman. Där kan rektorn gå in och påverka eller berätta (Angelika).

Trots detta känner inte Angelika en osäkerhet i vilka signaler och kännetecken hon ska vara uppmärksam på, som exempelvis märken på ovanliga ställen eller plötsligt ändrat beteende. För Angelika innebär misstanke en känsla av att något inte stämmer, men att det också är svårt att rama in eftersom det inte är något man kan ta på, "För mig är det nog när det är väldigt tydligt, när barnet har sagt något väldigt konkret eller när vårdnadshavare har gjort något som är väldigt suspekt". Angelika menar att det kan vara svårt att få ner en känsla i text och det är då hon reflekterar tillsammans med arbetslaget, "kanske finns det någon som bär på samma känsla och tillsammans kan vi få ner det i text". Angelika tycker att ämnet bör lyftas mer, men säger också att alla har en skyldighet att läsa på. Dock menar hon att genom reflektion och diskussion om ämnet, kan man få en ökad känsla av trygghet.

Jag har fantastiska kollegor som stöttar och så har vi lärarmöten som finns som trygghet vid behov av att diskutera. Det är på dessa möten man kan dela med sig av kunskaper och erfarenheter, framför allt de som bär på mer än en annan (Matilda).

Matilda berättar att hon har erfarenhet av olika arbetsplatser där agerande vid misstanke om barn som far illa har sett olika ut och att det idag är annorlunda, vilket hon tror kan bero på Barnkonventionen. Hon påtalar att det var länge sedan socialtjänsten kom ut till arbetsplatsen för att föreläsa om ämnet, men att förskolan har lärarmöten där pedagoger tillsammans med rektor, specialpedagog och andra verksamma inom förskolan kan reflektera och diskutera. Dock känner hon att detta är något som kan lyftas mer under dessa möten. Matilda säger att när en misstanke uppkommer ska rektor kontaktas som vidare gör en orosanmälan. Hon tror inte att hon hade skrivit på några papper utan att samtala med rektorn först, då hon anser att rektorn bör vara medveten om vad som händer innan beslut tas. Matilda lyfter även vikten av att förbereda vårdnadshavare på att oro finns. Denna kommunikation sker endast om det upplevs att det inte finns en risk att barnet far illa. Matilda har vetskap om de tillvägagångssätt som krävs och att hon kan rådfråga socialtjänsten vid behov. Hon menar också att riktlinjerna är lätta att hitta eftersom det finns tillgängligt på kommunens intranät för alla kommunanställda att tillgå.

Man ska dokumentera om man märker att något är utöver det vanliga. Det är viktigt att dela med sig av olika erfarenheter i arbetslaget och just det här med hur man kan känna igen olika signaler, hur man kan se de olika signalerna fastän man kanske har en bra relation med vårdnadshavare, att man ändå kan se detta. Att man följer sin magkänsla när man har en misstanke. Vårt syfte med det pedagogiska arbetet är att vi alla sitter i samma båt (Malva).

Malva pratar om vikten att dokumentera, att det är ett pussel och att arbetslaget tillsammans dokumenterar för att få en helhetsbild av något som ett barn eventuellt har sagt. Men hon lyfter även att det barnet har sagt kan kännas så pass sant och trovärdigt och då görs en anmälan direkt. Malva berättar att det inte behöver handla om att barnet har blivit utsatt utan det kan vara att barnet har bevittnat våld i hemmet och då har pedagoger samma skyldighet att anmäla. I dessa situationer har Malva ringt socialtjänsten för att rådfråga om en anmälan ska göras eller inte. Av egen erfarenhet säger socialtjänsten att en anmälan ska göras då det handlar om en magkänsla. Hon berättar om hur en anmälan görs och tycker själv att det är tydligt

hur en sådan ska gå till väga. Hon ger en detaljerad förklaring om ett dokument som finns på socialtjänstens webbplats, vilket innehåller frågor som ska besvaras och där ska den som anmäler detaljerat beskriva vad som hänt och vad som har upplevts. Där får man även välja om man vill få information om ärendet öppnas upp, då återkopplar de. I dessa situationer får man vara beredd på att ett samtal sker med vårdnadshavarna och då får vårdnadshavarna information om varför en anmälan har gjorts, att det är för att hjälpa, och att pedagoger har en anmälningsskyldighet samt vara tydlig med att pedagogerna inte utreder. Malva säger att “Det är viktigt med den regelbundna kontakten med föräldrarna, att man inte backar utan känner att man ändå försöker”.

Innan en anmälan görs, berättar Malva att hon delger information till rektorn men att pedagogen som har sett situationen tillsammans med specialpedagog skriver anmälan. Hon upplever själv som specialpedagog att det ger en ökad trygghet för pedagogerna. Hon upplever även att det kan vara svårt att skriva en anmälan när man som specialpedagog kommer utifrån, därför är det viktigt att den som bevittnat händelsen är med och skriver.

Jag upplever att det kan vara svårt att kommunicera med föräldrar om vad som är problemet, att de kan vara experter på att prata kring det och då kommer vi inte åt det som vi vill i samtalet, det kan man vara orolig över (Malva).

Malva berättar att det kan finnas en oro över att samtala med vårdnadshavare om den oro eller misstanke man bär på. Hon menar att vårdnadshavare kan vara “experter på att prata runt det” och försäkra att det är bra hemma, trots att man själv sitter inne på annan information. Hon säger att “Det är jättesvårt att komma åt det för då är det fortfarande bara en känsla. Då vill man ifrågasätta, men det har vi inte rätt att göra, det är svårt för då hugger vi på deras integritet”. Malva menar att det kan bli en konflikt och man vill behålla professionen och samtidigt ha med “föräldrarna på tåget”. Men hon lyfter även att om känslan skulle kvarstå, efter samtal med vårdnadshavare, så hade hon ringt socialtjänsten för att rådfråga. Malva belyser att det finns handlingsplaner som förskolans personal kan ta del av i teams,

som är förskolans meddelandefunktion, dock tror hon inte att alla läser det. Hon berättar om en förhoppning, att fler ska ta del av den samt att ämnet kommer att lyftas mer, till exempel genom avidentifierade case på arbetsplatsträffar. Hon önskar även mer regelbunden samverkan med socialtjänsten där de kommer ut och föreläser för att öka kompetens hos personal. När Malva får frågan om hon upplever att hon har den kompetensen som krävs så säger Malva att det är mycket magkänsla, men att hon känner sig säker på vilka signaler hon ska uppmärksamma samt vilka tillvägagångssätt som gäller vid misstanke om barn som far illa; “Vi har en skyldighet att meddela om till exempel ett barn inte lämnas, när man märker att det sker ofta så behöver man anmäla. I första hand försöker man få tag på föräldrarna och ha samtal med dem”.

5.2.4 Det professionella mötet

Samtliga deltagare kom under livsberättelserna in på begreppet hjälpa och menar att de i sin yrkesroll är där utifrån barnets bästa. Därmed ska pedagoger kunna erbjuda hjälp och stöttning för vårdnadshavare som finns att tillgå vid misstanken att barn far illa, på ett eller annat sätt.

För många blir det att en anmälan betyder “jag tycker inte att du ska ha ditt barn”, men det är inte det en anmälan betyder. Det betyder att jag ger möjlighet till insatser från socialtjänsten som kan hjälpa både dig och barnet (Jennie).

Jennie lyfter att en anmälan inte görs för att “försöka sätta dit någon” eller “värdera någons föräldraskap”, utan en anmälan görs för att få hjälp och stöttning genom insatser, både för barn och vårdnadshavare. Den direkta kontakten med vårdnadshavarna upplever Jennie som viktig, trots att det kan kännas jobbigt. Hon säger att i yrkesrollen finns en anmälningsplikt och då måste man berätta vad som setts och hörts och förtydliga att en anmälan kommer att göras. På detta sätt ger man vårdnadshavarna en chans att bemöta det. Det måste inte handla om att ett barn utsätts för fysiskt våld utan det kan vara att vårdnadshavarna går igenom en skilsmässa eller andra privata problem som gör att barnet kan känna sig oroligt eller

ledset. Då menar Jennie att det är viktigt med den dagliga kontakten med vårdnadshavaren.

Jennie berättar att en anmälan kan upplevas negativ som att man säger “jag tycker inte att du ska ha ditt barn”, men det är inte det en anmälan betyder, det betyder att erbjuda möjligheter till insatser från socialtjänsten som kan hjälpa både vårdnadshavare och barnet.

Även om det inte är en kul situation, måste vi vara öppna och ärliga med föräldrarna. Och är man transparent med vad vi gör och förklarar att vi är här för barnens skull och har förhoppningar om att saker kan bli bättre. Man vill vara en hjälpande hand (Jennie).

Jennie menar att det ibland kan upplevas jobbigt med relationen mellan vårdnadshavare och pedagog, men att det är då det är viktigt att vara professionell i mötet och förklara att pedagogerna är där för barnens skull. Jennie lyfter att det finns flera faktorer som kan påverka ett barns mående och därmed är det viktigt att bibehålla en god relation med vårdnadshavare. Hon menar att man alltid ska respektera familjers rätt till sitt privatliv men att vårdnadshavarna ska kunna känna en trygghet i att vilja berätta, till exempel “det är lite tufft hemma just nu eftersom...”. Pedagoger behöver inte veta mer än så, men det lilla ger en inblick i varför barnet agerar utöver det vanliga och då kan man bemöta barnet utifrån barnets behov.

Man vill att föräldrar ska förstå att man gör det för att hjälpa, men alla ser det inte som så. När barnen har sagt saker som man sedan berättar för föräldrarna måste man göra det, man kan inte blunda för det (Angelika).

Angelikas upplevelser är att efter en anmälan har gjorts, måste man kunna lägga det åt sidan för att inte förstöra relationen med vårdnadshavare. Hon menar att trots detta så finns tanken alltid med en, men att man måste “skala bort” den tanken. Hon säger att det enda man vill är att vårdnadshavarna ska förstå att pedagogerna är där för att hjälpa. Hon menar även att det inte är svårmotiverat i varför en anmälan görs, eftersom det är ens skyldighet vid misstanke och att det därmed är pedagogens

skyldighet att berätta när ett barn har uttryckt något som väcker en oro. Angelika upplever att det är lättare att förmedla till vårdnadshavaren om att det exempelvis brister i omvårdnaden. Hon tänker att det då inte är något som vårdnadshavaren har gjort medvetet mot barnet, då menar hon att man kan uttrycka sig “jag ser att detta är jobbigt” och då kan man hjälpas åt. Däremot om ett barn har sagt en eller två meningar som har varit väldigt alarmerande, då menar Angelika att vårdnadshavarna på ett tydligt sätt får information om att en anmälan görs för att hjälpa.

Hon lyfter att det är viktigt med strategier för att kunna bemöta detta barn och att alla i arbetslaget förhåller sig till dem, vilket Angelika tycker att hennes arbetslag är bra på. Hon upplyser vikten av god samarbetsförmåga i arbetslaget för att det pedagogiska arbetet ska ha kvalitet, “det gäller att se individen hela tiden utifrån dennes behov”. När det kommer till relationen med vårdnadshavare menar Angelika att hon kan förstå den otrygga känsla som kan skapas hos vårdnadshavare efter att en anmälan har gjorts, och därmed är det viktigt att, i det professionella mötet, “jobba in sig” för att behålla den goda kontakten samt återskapa förtroende.

Under inskolningen och i det första mötet med föräldrarna så kan man med fördel lyfta anmälningsplikten, att vår yrkesroll är att vi behöver göra en anmälan vid misstanke eller oro, så att föräldrarna blir medvetna om det (Matilda).

Matilda pratar om den goda relationen med vårdnadshavarna, och menar att det är en viktig del i arbetet. Därför är det viktigt att så tidigt som möjligt belysa anmälningsplikten och att en eventuell anmälan inte görs för att “sätta dit någon”, den görs för att hjälpa. Matilda menar att när en anmälan har gjorts, måste man kunna släppa och gå vidare, fortsätta arbeta med barn och vårdnadshavare på en professionell nivå. Hon menar att det kan ta lång tid att bygga upp en relation igen, om vårdnadshavarna tappar förtroendet. Dock tror hon att i det långa loppet kan det också mynna ut till någonting bra.

När ett barn uttrycker att något har hänt påtalar Matilda att man kan försöka lyfta det genom att använda sig av olika metoder som kan fungera för det individuella

barnet, exempelvis genom en saga eller lek. Barnet får då en möjlighet att prata om det som hänt, "Det är viktigt att man då är där och lyssnar in". Matilda upplever att det känns lättare att samtala med vårdnadshavare när barnet själv uttryckt att det inte mår bra, "vi är ju här för barnets bästa, men relationen med vårdnadshavare är också så himla viktig".

Det handlar om att kunna vara det där extra stödet så att föräldrarna kan orka med att fixa det andra. Man vill inte gå bakom ryggen på föräldrarna, utan ha dem med på tåget (Malva).

Utifrån Malvas yrkesroll som specialpedagog upplever hon en god kontakt med socialtjänsten och vårdnadshavare och hon vet vad hon kan erbjuda för hjälp och stöttning. Hon menar att det är viktigt att samtala med vårdnadshavare om varför en anmälan görs och informerar om den hjälp och stöttning som kan erbjudas externt. Utifrån egna erfarenheter ser Malva att dialogen är en bra sak och att vårdnadshavare visar tacksamhet. I dialogen är man tydlig med att man bryr sig och att man vill att de ska må bra, för då mår också barnet bra. Malva förstår att en anmälan kan väcka nyfikenhet hos pedagogerna kring den fortsatta processen, men att man måste förlita sig på att socialtjänsten gör sitt jobb och följer sekretessen, "man måste släppa och förhålla sig professionellt".

Malva berättar att det kan finnas en rädsla för att förstöra relationen med vårdnadshavare genom att sitt namn syns, eftersom det är pedagogerna som har den dagliga kontakten med vårdnadshavarna. Men hon lyfter att "Man är inte där för att sätta dit någon familj, man är där för barnets bästa alltid, alltid, det är viktigt".

I ovanstående resultat har fyra teman redogjorts; Samverkan, Påverkan, Professionen och Det professionella mötet. Resultatet av livsberättelserna kommer vidare att analyseras utifrån det valda teoretiska perspektivet; Socialkonstruktionism, som redogörs under nästkommande rubrik.

6. Sammanfattande analys av resultat

Under detta kapitel görs en sammanfattning av vad som framkom i resultatet och analyseras utifrån det socialkonstruktionistiska perspektivet. Studiens frågeställningar är i fokus för att synliggöra besvarandet av dessa och är därför placerade som underrubriker i kommande avsnitt.

6.1 Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?

Utifrån resultatet synliggörs det att samverkan och det relationella mötet är av stor vikt för att förhålla sig till den profession som krävs i det professionella mötet, både med barn, vårdnadshavare, kollegor, rektorer samt specialpedagog. Med god samverkan och goda relationer mellan alla parter i förskolans värld, kan det pedagogiska arbetet möjliggöras gällande misstanke om barn som far illa. Med god samverkan och goda relationer medföljer också en trygghet och självsäkerhet i professionen och då blir det lättare att följa det uppdrag som råder i enlighet med Läroplan för förskolan (Skolverket 2018), Barnkonventionen (SFS 2018:1197) och Skollagen (SFS 2010:800).

I resultatet presenteras den osäkerhet som kan finnas när en misstanke uppstår, och att det är då det är viktigt att ha bra kollegor och rektorer som pedagoger kan reflektera och diskutera med. Deltagarna menar att man kan uppleva händelser eller situationer olika, vilket även Johansson (2005) lyfter och beskriver ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, att det är beroende på den erfarenhet var och en bär på. Allwood och Eriksson (2021), Burr (2015) samt Johansson (2005) menar att människan har olika upplevelser beroende på den sociala konstruktion och kontext som råder och att det är en tolkningsfråga i hur var och en upplever saker. Människan kan vara med om samma händelse men uppfatta situationen olika. Det finns alltså ingen objektiv eller generell verklighet utan verkligheten skapas utifrån människans relation till omvärlden (Allwood och Eriksson 2021; Burr 2015;

Johansson 2005). Detta är något som undersökarna till studien kunde relatera till, eftersom de gick in med egna erfarenheter, kunskaper samt grundantaganden men samtidigt skulle förhålla sig objektiva och lyssna på deltagarnas livsberättelser med ett öppet sinne. Detta medförde att undersökarna kunde ta till sig nya synvinklar och få flera perspektiv och därmed få ökad kunskap om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa.

Deltagarna lyfte även vikten av kompetensutveckling för att öka kunskapen kring kännetecken och vilka signaler som bör uppmärksammas. De poängterade att med kompetensutveckling medföljer kunskap som i sin tur ökar självsäkerheten i sitt yrkesuppdrag. De menar att detta bör lyftas under arbetsplatsträffar för att öka kunskap och trygghet. Den språkliga kommunikationen sågs därmed som en viktig del för att öka professionen och vara säker i det pedagogiska arbetet. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv (Johansson 2005; Allwood och Eriksson 2021) ses språklig kommunikation som ett socialt samspel där människor, ansikte mot ansikte, är närvarande i varandras verkligheter och i det skapas förståelse för andras uppfattningar. Därför är det relevant i det som framkom i resultatet, att genom kollektiv reflektion och diskussion kan olika uppfattningar och verkligheter presenteras. I det öppnar det upp för förståelse och nya perspektiv som kan hjälpa andra i osäkerheten som kan uppstå vid en eventuell misstanke. Dock framkom det i deltagarnas livsberättelser möjliga faktorer som kan påverka det pedagogiska arbetet, vilket redogörs i nedanstående underrubrik.

6.2 Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?

Under livsberättelserna framkom eventuella hinder som kan påverka om en orosanmälan görs eller inte. Det ansågs som en skam att det kan finnas sådant som kan påverka en orosanmälan, eftersom det pedagogiska arbetet är utifrån barnen och deras rätt i samhället. Deltagarna lyfte även den skyldighet som råder utifrån de styrdokument och lagar som finns, men att det inte alltid är så lätt eftersom en orosanmälan är något som kan få allvarliga konsekvenser. Därför var samtliga deltagare överens om att det är viktigt med bra arbetskollegor att samtala med vid

en osäkerhet. Utifrån livsberättelserna kunde undersökarna lägga märke till att den språkliga kommunikationen var a och o, då den ansågs behövlig för att hjälpa människor i samverkan, påverkan, professionen och det professionella mötet. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv (Johansson 2005; Allwood och Eriksson 2021) ses den språkliga kommunikationen som en del av hur människans verklighet är konstruerad och som skapas i det sociala samspelet, där en förståelse mellan två eller flera individer kan skapas. Johansson (2005) menar att varje individ är utformad utifrån erfarenheter och kulturella sammanhang, och om ingen språklig kommunikation utförs, utgår människan enbart från egna erfarenheter och handlingar. Om människan däremot använder sig av en språklig kommunikation, kan en ökad känsla av trygghet skapas och i det, påverka om en anmälan görs eller inte. Deltagarna i denna studie var överens om att de hade en god språklig kommunikation med sina kollegor och för dem fanns det inget som kunde påverka deras skyldighet att anmäla vid misstanke.

Detta är studiens tolkningar av resultatet utifrån det socialkonstruktionistiska perspektivet, med de tre centrala begreppen; Språklig kommunikation, Social konstruktion och Social kontext i fokus.

7. Diskussion

Under kommande kapitel diskuteras studiens resultat i förhållande till tidigare forskning, litteratur samt hur det förhåller sig till studiens frågeställningar;

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar en orosanmälan?

För att studien ska medföra klarhet i vad som diskuteras, delas diskussionen in i underrubrikerna; Kommunikationens betydelse för samverkan och påverkan, Erfarenhet och kompetens samt Förskolans ansvar. Dessa underrubriker är utifrån

vad undersökarna anser som viktiga aspekter att lyfta i denna studie. Diskussionen avslutas med en Metoddiskussion.

7.1 Kommunikationens betydelse för samverkan och påverkan

Resultatet visar att vikten av samverkan var tydlig då deltagarna berörde god kommunikation som en stor fördel för allas trygghet. Samverkan i denna studie är när pedagoger tillsammans med andra verksamma gemensamt skapar trygghet och bildar ett stöd för varandra. Det kan givetvis förstås utifrån vad som står i Läroplan för förskolan (Skolverket 2018). Å ena sidan ska samverkan finnas för att skapa samsyn och ett förtroendefullt samarbete, där vårdnadshavare ska bli informerade om förskolans mål och arbetssätt. Å andra sidan lyfter Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) enbart samverkan i förhållande till övergången mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem. Resultatet i denna studie visar dock på att samverkan inte enbart bör handla om övergångar mellan olika instanser. Deltagarna i studien menar att samverkan kommer i kommunikationen med alla berörda parter och är något som behöver vara kontinuerligt under hela förskoletiden.

I resultatet framkom vikten av att samverka med kollegor, rektorer, specialpedagoger och vårdnadshavare, men att det fanns en rädsla för att skapa otrygghet vid en eventuell orosanmälan. Därför ansågs det viktigt med stöttning för att skapa trygghet. Detta kan ställas i jämförelse med Schols, Ruiter och Örys (2013) studie, där det framkom att utbildning bör erbjuda verktyg för att kunna kommunicera med vårdnadshavare vid misstanke eller oro att barn far illa. Resultatet visar att detta är något som deltagarna har förhoppningar om på grund av de lagar och styrdokument som alla i förskolans verksamhet ska förhålla sig till, men som tidigare forskning har gett uttryck för, inte alltid finns.

Resultatet visar att den mest betydelsefulla stöttningen för pedagoger kommer från kollegor, rektor eller andra verksamma i förskolan. Deltagarna menade att det är viktigt att kunna bolla med sina kollegor. Detta är något som även Schols, Ruiter och Öry (2013) påtalar i sin studie. Det framkom även i resultatet en önskan om att

samverkan tillsammans med socialtjänsten bör öka, då det kan bidra med ökad trygghet. Detta kan tolkas som att en god språklig kommunikation är nyckeln till gemenskap, för att kunna skapa samsyn, stöttning och trygghet i arbetslaget.

I resultatet framkom det även vad som kan påverka en orosanmälan och hur en misstanke kan påverka det pedagogiska arbetet. Deltagarna lyfter att förskolan har en betydande roll när det kommer till den språkliga kommunikationen. De har en medvetenhet om när, var och hur de ska kommunicera med vårdnadshavare samtidigt som de menar att det kan finnas en oro för att förstöra de relationer som byggts upp. Detta är något som Backlund, Wiklund och Östberg (2012) samt Lundén (2010) ställer sig eniga till, att det kan finnas en osäkerhet i hur och när vårdnadshavare ska bli informerade samt kommunikationssvårigheter när en misstanke eller oro uppdagas. Men deltagarna i studien påtalar att om vårdnadshavare tidigt blir informerade om förskolans anmälningsplikt, kan det skapa en större förståelse för vårdnadshavare vid en uppkommen misstanke eller oro. Vilket också kan ställa sig i förhållande till vad som står framskrivet i Läroplan för förskolan (Skolverket 2018), att arbetslaget ska ha en förmåga att kunna samspela och skapa tillitsfulla relationer för att främja barns positiva syn på förskolan. Det står även att det är rektorn som bär ansvaret att skapa förutsättningar att utveckla samarbetsformer mellan förskola och vårdnadshavare. Genom att möta deltagarna och ta del av deras livsberättelser fick studien syn på den språkliga kommunikationen. Samverkan sågs som en viktig del i det pedagogiska arbetet för deltagarna, och för att kunna ha en samverkan krävs också en god kommunikation. Resultatet visar att förskolan har en stor betydande roll när det kommer till en god samverkan samt att lyssna på barns röster.

Resultatet visar att deltagarna ställer sig eniga till vad Brodin (2009), Markström och Münzer (2020) samt Svensson (2013) lyfter om att kunna uppmärksamma barns olika mönster, behov samt utgå från vad som är barnets bästa. Deltagarna menar att utifrån professionen ska pedagoger kunna vara närvarande, uppmärksamma och lyssna in barnet för att kunna bemöta det utifrån barnets behov. De ser det som en självklarhet att lyssna på barns röster och alltid utgå ifrån barnets

bästa, men som en av deltagarna sa så ska man inte vara naiv och anta att det är så överallt.

Utifrån detta är studiens tolkning att pedagoger verksamma med barn i förskolan behöver ha en god social förmåga och i det följer en god språklig kommunikation (Johansson 2005) och samverkan. Därför ska pedagoger inte vara rädda för att framföra sin oro eller eventuella misstanke, oavsett vad de bär med sig. Kollegor och rektorer bör vara en tillgång och trygghet i det osäkra.

7.2 Erfarenhet och kompetensutveckling

Deltagarna i studien lyfter vikten av att ha utbildning och kompetens, de menar att det ligger till fördel för att kunna fullfölja det pedagogiska arbetet. Dock lyfter de att detta inte är något som sker kontinuerligt. De framhäver en önskan om att ämnet bör lyftas mer i förskolan för att skapa trygghet samt för att öka professionen. I resultatet framkommer det ett antagande om att förskolläroinutbildningen erbjuder en mer specifik utbildning där riktlinjer synliggörs, vilket kan tolkas som att utbildade får kompetens kring ämnet. Detta är något som även Backlund, Wiklund och Östberg (2012) samt Markström och Münger (2020) påtalar, att grundutbildningar till yrken inom barn-verksamheter bör innefatta ämnen som "barn i utsatthet". De menar att på så sätt kan det underlätta det pedagogiska arbetet vid misstanke, för att kunna erbjuda de stödjande funktioner som behövs.

De stödjande funktionerna, så som kompetensutveckling och riktlinjer, kan vidare ställa sig i förhållande till vad Aasen och Björck (2015) lyfter ur ett likvärdighetsperspektiv, att pedagoger ska ha kompetens och kunskap om att möta varje barn. Detta är av stor vikt, eftersom pedagogers ansvar är att skapa förutsättningar för pedagogiska relationer som vidare bidrar med en hög kvalitet i verksamheten, vilket lyfts i Läroplan för förskolan (Skolverket 2018). Det står även i Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) om rektorns ansvar med att erbjuda pedagoger den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra uppgifter, utifrån professionen. Rektorn ska även erbjuda kontinuerliga möjligheter där

pedagoger reflekterar tillsammans över sina kunskaper, för att kunna lära av varandra och utveckla utbildningen.

I likväl Skollagen (SFS 2010:800) som Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) står det att pedagoger har en skyldighet att erbjuda barn omsorg och trygghet. I och med detta ser deltagarna i studien anmälningsplikten som en självklarhet. Däremot framkommer det i resultatet att riktlinjer och eventuella handlingsplaner inte erbjuds till alla deltagares förskolor, det verkar ses som en självklarhet med tillvägagångssättet vid misstanke eller oro om barn som far illa. Deltagarna menar att de riktlinjer som finns att tillgå kanske inte alltid läses, och att det kan bero på att det inte är ett ämne som kontinuerligt lyfts i verksamheten. De menar att om pedagoger reflekterar och diskuterar mer om ämnet, kan osäkerheten minska och förståelse för riktlinjerna kan öka. Detta är något som även tidigare forskning påtalar. Markström och Münger (2020) samt Backlund, Wiklund och Östberg (2012) beskriver att det finns en oro på grund av det tolkningsutrymme som finns när det kommer till att anmäla och menar att det behövs tydliga rutinbeskrivningar för barn i utsatthet. Dessa rutinbeskrivningar kan med fördel användas som verktyg enligt forskarna.

Deltagarna i studien avslutade med att reflektera över det som berättats, och alla var rörande överens om att ämnet behöver talas mer om i verksamheten. De menar att det pedagogiska arbetet ser olika ut, beroende på område, utbildning och tidigare erfarenheter. Trots det få antal som deltog i studien, kan både tidigare forskning och deltagarna ge klarhet i att utbildning och kompetens ligger till stor vikt för att pedagoger ska kunna fullfölja sitt pedagogiska arbete, att anmäla vid misstanke om barn som far illa.

Deltagarna framförde sina förhoppningar om att deras egen profession är så pass trygg och självsäker att de vågar förlita sig på sin magkänsla. De menar att detta kan minska påverkan av vad som skulle kunna hända vid en eventuell anmälan eller känsliga samtal med vårdnadshavare. Detta på grund av den erfarenhet och utbildning de har med sig och den kompetens de känner att de besitter.

Utifrån detta är studiens tolkning att riktlinjer, erfarenheter och kompetens ses som ett verktyg och är en viktig grund i hur pedagogerna förhåller sig till det pedagogiska arbetet i den sociala konstruktion (Johansson 2005) som råder.

7.3 Förskolans ansvar

I resultatet framkom det hur förskolans sociala miljö kan främja kunskap och ge trygghet i att utföra det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Trots deltagarnas olika erfarenheter och upplevelser så lyfter samtliga samma känsla om det pedagogiska uppdraget där barns röst är i centrum samt relationen med vårdnadshavare. Samtliga lyfter förskolans trygga miljö och profession. De menar att detta kan möjliggöras genom att kontinuerligt reflektera och diskutera om det pedagogiska uppdraget, exempelvis på lärarmöten och arbetsplatsträffar. Detta kan ställas i förhållande till Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) som lyfter att arbetslaget ska samverka för att kunna ta specifika åtgärder. Detta kan diskuteras utifrån det som Schols, Rüter och Örys (2013) studie påtalar, att förskolan har en betydande roll och skyldighet att upptäcka och agera vid misstanke om barn som far illa. I resultatet redogör deltagarna om den kunskap som behövs för att kunna upptäcka vilka signaler barn sänder ut, och hur pedagoger bör agera på dessa.

Utifrån det som Markström och Münger (2020), Lundén (2010) samt Aasen och Björck (2015) belyser, är det övergripande målet att stödja barn i deras emotionella, sociala och intellektuella utveckling samt utgå från barns bästa. Detta är något som samtliga deltagare men även Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) lyfter, vikten av att vara närvarande pedagoger som lyssnar och tar in det barn säger.

Något som vidare diskuteras i denna studie är kommunikationen med vårdnadshavarna. Brodin (2009) beskriver oron i att anmäla och att denna oro kan grunda sig i brist på kommunikation, vilket även framkommer i denna studiens resultat. Deltagarna påtalar en oro i det relationella mötet med vårdnadshavare, men att det är viktigt att framföra den anmälningsplikt som förskolan har, med betoning att en anmälan görs för att hjälpa. Deltagarna menar att det kan skapa en större förståelse för verksamheten och kunskap om det pedagogiska arbetet hos

vårdnadshavare, vilket Läroplan för förskolan (Skolverket 2018) också betonar som en introduktion för vårdnadshavare och barn.

Denna studiens tolkning av resultatet är att pedagogers trygghet i yrkesrollen kan bidra till trygghet hos vårdnadshavare som vidare skapar trygghet hos barnen. I denna sociala kontext (Johansson 2005), förskolan, kan det bidra till en trygg miljö för alla parter.

7.4 Metoddiskussion

Under detta avsnitt kommer vald metod till studien diskuteras, dess styrkor och svagheter. Metoden var narrativ, vilket innebär att lyssna och ta del av pedagogers livsberättelser. Fejes och Thornberg (2019) beskriver en narrativ metod som ett sätt att försöka se på historiska sammanhang mellan olika berättelser.

Mötet med deltagarna till studien trädde rum på deltagarnas förskolor. Valet av plats berodde på att deltagarna skulle få en känsla av trygghet. Fördelen med detta var att undersökarna och deltagaren satt tillsammans i ett avskilt rum med liten risk att bli avbrutna under tiden som livsberättelserna delgavs. Hade studien ägt rum på en plats som inte ansågs som avskild och trygg för deltagarna kan det tänkas att resultatet blivit annorlunda. Undersökarna i studien menar att det kanske hade funnits en risk att deltagarna inte hade uttryckt sig ärligt, eller i enlighet med egna erfarenheter och uppfattningar, på grund av studiens känsliga ämne. Undersökarna menar också att om mötet hade inträffat på en offentlig plats bland andra människor hade det kanske funnits en risk för oro att inte kunna förhålla sig etiskt och att detta hade kunnat påverka resultatet. Trots det trygga rummet så menar undersökarna att det kan finnas en risk att verkligheten förskönas, men utgår ifrån att det som deltagarna berättade var utifrån deras tolkningar.

Genom att undersökarna presenterade sig som just, undersökare, och förmedlade studiens syfte samt genomförande fick deltagarna en inblick i vad som förväntades av dem. Dock upplevdes det som att deltagarna förväntade sig en intervju där undersökarna hade specifika frågor. Därför fick studiens metod förtydligas och undersökarna fick förmedla att intresset låg på deltagarnas erfarenheter och

upplevelser, och inte några specifika svar på vad som kan anses som rätt eller fel till ämnet. Efter första samtalet började därför övriga samtal med en inledande fråga med förhoppningar om att deltagarna skulle känna sig mer avslappnade, vilket undersökarna upplevde som ett bra upplägg. Johansson (2005) lyfter vikten av att inte avbryta samt ge deltagaren talutrymme vid användandet av en narrativ metod. Undersökarna hade detta i åtanke men upplevde snabbt att det inte fungerade. Deltagarna fick möjlighet till talutrymme men stundvis upplevdes en osäkerhet i vad som skulle berättas och därför fick undersökarna hjälpa dem genom reflekterande frågor för att kunna hålla livsberättelserna vid liv. Trots det anser undersökarna att metoden höll sig narrativ och att de reflekterande frågorna inte påverkade resultatet, snarare tvärtom, eftersom undersökarna upplevde att samtalen hölls flytande på ett avslappnat sätt och kunde rikta deltagarna när det upplevdes som att det behövdes. På så sätt kunde studien också förhållas till de frågeställningar som undersökarna hade förhoppningar om att få svar på.

Johansson (2005) beskriver en narrativ metod som ett sätt att få förståelse för vilka människor är, hur människor orienterar sig i tillvaron samt hur människor skapar sin sociala värld. Valet av metod var nytt för undersökarna och efter att ha läst om metoden ansågs den som passande till studien. Detta eftersom studien bygger på att ta del av individuella livsberättelser. Från början var tanken att ta del av en specifik situation deltagaren varit med om vid misstanke om barn som far illa, men samtliga deltagare valde att prata om det pedagogiska arbetet vid misstanken i sin helhet. Men trots att undersökarna behövde hålla livsberättelserna vid liv och trots att pedagogerna inte valde att utgå från en specifik händelse så ansåg undersökarna att ett resultat kunde framställas utifrån studiens syfte och frågeställningar.

Åberg-Bengtsson och Pramling (2020) samt Skoog (2020) skriver fram vikten av att hitta vilken population studien ska innehålla. Undersökarna gick in med tanken att studiens urval skulle vara utifrån förskollärare och barnskötare, men efter att ha träffat deltagarna, och alla hade olika utbildningar, så ändrades urvalet till "pedagoger verksamma med barn i förskolan". Eftersom de bar på olika utbildningar så ansågs livsberättelserna som berikande för studien eftersom alla besatt olika kunskaper och kompetenser som var värdefulla för ämnet.

8. Slutsats

Under detta kapitel kommer slutsatsen av studien redovisas. Syftet med studien är att bidra med ökad kunskap om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa och frågeställningarna är;

- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser om det pedagogiska arbetet gällande misstanke om barn som far illa?
- Vad framkommer i pedagogers livsberättelser som påverkar orosanmälan?

Utifrån studiens resultat och diskussion är slutsatsen att ämnet är något som behöver talas mer om i förskolan, eftersom ämnet upplevs som känsligt samt att det tros finnas en osäkerhet i agerandet vid misstanke om barn som far illa. Detta trots den medvetenhet som pedagoger upplevs ha om den anmälningsplikt som råder. Studien hade ett grundantagande om att det finns specifika handlingsplaner eller riktlinjer att utgå ifrån på varje förskola, detta visade sig dock inte stämma. Två av fyra deltagare hade handlingsplaner gällande agerande vid misstanke om barn som far illa, som gällde för hela kommunen. För att ta del av dem behövdes en medvetenhet om att det fanns och om ingen handlingsplan erbjöds fick pedagogerna utgå från socialtjänstens webbplats. Slutsatsen av detta är att oavsett vart pedagoger kan få tillgång till handlingsplan så visar resultatet att detta inte är något som pedagoger aktivt går in och läser. För det första kan det bero på att tillvägagångssättet vid en misstanke kan ses som en självklarhet. För det andra kan det bero på att pedagoger är ovetande om var dessa handlingsplaner finns. Utifrån detta anser denna studien att det behöver framgå tydligare vart handlingsplaner finns och hur pedagoger ska förhålla sig till dem, för att kunna agera utifrån sin profession och sitt uppdrag.

Något som också framkom under deltagarnas livsberättelser var vad som kan påverka en orosanmälan, vilket visade sig vara ett flertal. Det handlade främst om erfarenhet men också om kunskapen i det pedagogiska arbetet. När det talas om misstanke om barn som far illa berörs ett ämne som upplevs både som stort och känsligt, därför kan en osäkerhet skapas i förhållande till tillvägagångssätt, agerande och kännetecknen. Pedagoger behöver ha en medvetenhet om de lagar och

styrdokument som verksamheten bygger på, men behöver även vara medveten om sina egna värderingar och erfarenheter. Pedagoger behöver också vara medvetna om en eventuell påverkan och vad detta kan innebära för den enskilda pedagogen när en misstanke eller oro för ett barn uppdragas. Genom medvetenheten kan pedagoger känna sig starkare i sin yrkesroll och på så sätt kunna förhålla sig till det pedagogiska arbetet i enlighet med styrdokument och lagar. Förhoppningarna är också att risken för påverkan minskar eftersom pedagoger kan känna en trygghet i professionen.

Utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv har studien fått syn på att så länge det finns en samverkan, i detta fall mellan kollegor, rektor, specialpedagog och vårdnadshavare, bidrar det med ökad trygghet. Så länge riktlinjer erbjuds så kan det bidra med verktyg till ens handlande och så länge utbildning och kompetensutveckling erbjuds, kan även det bidra till att pedagogen växer i sin profession. Detta kan på så sätt öka självkänslan i sitt sätt att agera, utifrån olika situationer och sammanhang.

Studien visar att det är viktigt att ta hjälp av sina kollegor, rektor och specialpedagog samt kunna föra en öppen och relationell dialog med vårdnadshavare, där de får information om det pedagogiska arbetet och vad det innebär.

Denna studie visar att trots den osäkerhet som finns gällande att göra en orosanmälan och oavsett vad som kan påverka det pedagogiska arbetet, så kan undersökarna få ökad kunskap och trygghet i det som framkom i deltagarnas livsberättelser. Genom att lyssna på Jennie, Angelika, Matilda och Malvas upplevelser, kunde frågeställningarna till studien tas an, och på så sätt ge ett bredare perspektiv. Därmed fick studien även en ökad förståelse för hur pedagoger kan förhålla sig och ta hjälp av varandra för att kunna uppfylla det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa.

Något som studien dock ställer sig kritisk till och som även ses som en konsekvens för yrkesrollen och professionen, är den brist på kompetensutveckling som erbjuds i förskolans värld för att öka kunskapen om ämnet och minska den osäkerhet som

kan finnas hos pedagoger. Därför finns förhoppningar om att denna studie kan öppna upp för vidare diskussion, kanske kan den som läser denna studie, de som deltagit i studien och undersökarna som genomfört studien, berika andra. Förhoppningsvis väcker studien tankar om att det är ett ämne som behöver reflekteras och diskuteras mer om i förskolan. Allt handlar i slutändan om varje barns rättighet att få vara sitt bästa och att varje barn ska få de bästa förutsättningarna i sin uppväxt.

9. Vidare forskning till studie

Tidigare forskning och deltagarna till studien har visat på att det finns en osäkerhet och vad som kan vara bidragande faktorer för detta, men eftersom studien bygger på endast fyra deltagare så kan studien inte säga att resultatet är generaliserbart eller tillförlitligt, att det är likadant på alla förskolor i Sverige.

Undersökarna i denna studie anser att det hade varit intressant med en större studie, där pedagoger handplockas i hela Sverige. Detta för att få en mer djupgående förståelse för hur verksamma med barn i förskolan förhåller sig till det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa samt vad som skulle kunna påverka en orosanmälan. Det hade även varit intressant att ta del av vad rektorer tänker om det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa. Vad de anser sig ha för krav på sig själva vid en sådan situation och hur de tänker angående kompetensutveckling eller samarbete med olika instanser, som exempelvis socialtjänsten. Hur tänker rektorer att barns bästa vid utsatthet kan främjas? Hur tänker rektorer om att erbjuda kompetensutveckling för pedagoger, för att främja professionen samt öka trygghet och säkerhet i det pedagogiska arbetet vid misstanke om barn som far illa?

Referenser

- Allwood, C. M., & Eriksson, M. G. (2021). *Grundläggande vetenskapsteori: för psykologi och andra beteendevetenskaper*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Back, C. & Berterö, C. (2019). Interpretativ fenomenologisk analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl. Stockholm: Liber, ss. 165-178.
- Burr, V. (2015). *Social constructionism*. 3 uppl. London: Routledge.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl. Stockholm: Liber, ss. 16-42.
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Jepson Wigg, U. (2019). Att analysera livsberättelser. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl. Stockholm: Liber, ss. 255–271.
- Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, T. (2020). Socialkonstruktionistiskt perspektiv på identitet. I Frisé, A. & Whang, P. (red.) *Ungdomar och identitet*. 2 uppl. Stockholm: Natur & Kultur, ss. 67-91
- Markström, A-M. & Münger, A-C. (2020). *Lyssna, reagera och agera: förskolans, skolans och fritidshemmets möte med barn och elever som upplever våld i nära relationer*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Skoog, L. (2020). Urval. I Abrahamson Löfström, C. & Rombach, B. Löfström (red.) *Andra hjälpen: allt du behöver veta för att skriva en uppsats*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 181-193.

Tholander, M. & Thunqvist Cekaite, A. (2019). Konversationsanalys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 3 uppl. Stockholm: Liber, ss. 211-232.

Åberg-Bengtsson, L. & Pramling, N. (2020). Data att räkna med – om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I Åkerblom, A., Hellman, A. & Pramling, N. (red.) *Metodologi: för studier i, om och med förskolan*. 1. uppl. Malmö: Gleerups, ss. 185–204

Öhman, M. (2021). *Värna barns psykiska hälsa och välbefinnande*. 1 uppl. Stockholm: Gothia kompetens.

Elektroniska källor:

1177 Vårdguiden. (2022). *När barn far illa*. <https://www.1177.se/Skane/barn--gravid/nar-familjelivet-ar-svart/nar-barn-mar-daligt/nar-barn-far-illa/> [2023-09-15]

Aasen, P. & Björck, E. (2015). *En likvärdig förskola för alla barn - innebörder och indikatorer*. Stockholm: Vetenskapsrådet. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25a76/1555422970243/En-likvaerdig-foerskola_VR_2015.pdf [2023-09-15]

Brodin, J. (2009). *Barn i utsatta miljöer och livssituationer*. https://www.academia.edu/21727454/Barn_i_utsatta_milj%C3%B6er_och_livssituationer [2023-11-08]

Galbin, A. (2014). An introduction to social constructionism, *Social Research Reports*, vol. 26, pp. 82-92.

http://www.researchreports.ro/images/researchreports/social/srr_2014_vol026_004.pdf [2023-11-02]

Hawkins, R. & McCallum, C. (2001). Mandatory notification training for suspected child abuse and neglect in South Australian schools, *Child Abuse and Neglect*, 25(12), pp. 1603-1625. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11814158/> [2023-09-15]

Integritetsskyddsmyndigheten. (2023). *Dataskydd*. <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/> [2023-09-15]

Kenny, M.C. (2004). *Teachers attitude and knowledge of child maltreatment*, 28(12), pp. 1311-1319. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15607772/> [2023-09-15]

Lundén, K. (2010). *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn: vad kan vi lära av forskningen?*. Stockholm: Stiftelsen allmänna barnhuset. https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2013/11/Att_identifiera_omsorgssvikt.pdf [2023-09-15]

Schols, M. W., Ruiter, C., & F. G., Öry. (2013). How do public child healthcare professionals and primary school teachers identify and handle child abuse cases? A qualitative study. *MC Public Health*. 13, Article number: 807. <https://bmcpublikealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-13-807> [2023-09-15]

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Socialdepartementet https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/ [2023-11-08]

SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/ [2023-11-08]

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan, Lpfö18*. Skolverket: Stockholm. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf> [2023-11-08]

Socialstyrelsen (2002) Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-7951.pdf> [2023-25-09]

Svensson, B. (2013). *Barn som riskerar att fara illa i sin hemmiljö - utmaningar i ett förebyggande perspektiv*. Diss. Karlstad University Studies. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:607231/FULLTEXT01.pdf> [2023-11-08]

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf [2023-11-08]

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf [2023-09-15]

World Health Organisation (2006). *Precenting Child Maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/92?sequence=1> [2023-10-16]

Bilaga

Missivbrev och samtyckesblankett (Bilaga 1)

Missivbrev – information om studie

Till deltagande pedagoger på förskolan.

Information om studie; **Det pedagogiska arbetet om barn misstänks fara illa.**

Hej!

2023-09-21

Vi är två förskollärostudenterna, Emma Sjöstrand och Linnéa Karlsson, som läser sjunde och sista terminen på Högskolan Kristianstad. Nu är det dags för oss att börja med vårt examensarbete. Syftet med studien är att bidra med ökad kunskap om det pedagogiska uppdraget vid misstanke om barn som far illa.

Eftersom detta är ett examensarbete har vi en tidsplan att följa. Därmed uppskattar vi om du har möjlighet att avvara tid redan vecka 39, senast vecka 40. Vi är intresserade av att lyssna på dina upplevelser, kunskaper och erfarenheter av det pedagogiska arbetet kring misstanke om barn far illa. Under berättelsens gång kan följdfrågor ställas vid eventuella funderingar som är relevanta för studiens syfte. Studien fokuserar på både barnskötare och förskollärare, då vi anser att uppdraget är lika oavsett yrkestitel.

Samtalen genomförs enskilt och sker på din arbetsplats. Samtalet förväntas pågå i cirka 40 minuter. Berättelserna kommer att dokumenteras via ljudinspelning samt antecknas och därmed finns en samtyckesblankett nedan som tacksamt skrivs under innan samtalet och ges till oss när vi träffas. Dokumentationen kommer därefter att bearbetas och användas som empiriskt material till studiens resultat.

Studien tar hänsyn till Vetenskapsrådets etiska forskningsprinciper som innebär att deltagandet är frivilligt samt att du när som helst har rätt att avbryta din medverkan. De enda som kommer ta del av insamlad empiri är vi som utför studien, dessutom

kommer den att hanteras konfidentiellt. Det vill säga att inga namn på personer, förskola eller kommun kommer att hanteras i studien. GDPR är också något vi tar hänsyn till, och detta har skrivits under tillsammans med vår handledare. Efter examensarbetets gång kommer studien publiceras på databasen Diva, <https://www.diva-portal.org>. Om du är intresserad av att ta del av examensarbetet som du varit en del av, får du gärna besöka databasen.

Vi ser fram emot att få träffa dig och lyssna på dina erfarenheter, kunskaper och upplevelser.

Med vänliga hälsningar

Linnéa Karlsson, linnea.karlsson1087@stud.hkr.se

Emma Sjöstrand, emma.sjostrand0040@stud.hkr.se

Handledare: Caroline Karlsson, caroline.karlsson@hkr.se

Informerat samtycke:

Med detta formulär vill vi försäkra oss om att du tagit del av ovanstående information och godkänner därmed din medverkan i vår studie.

Jag godkänner min medverkan i studien: Ja Nej

Jag godkänner medgivande till inspelning i form av ljudupptagning: Ja Nej

Ort.....

Datum .....

Namnteckning .....

Namnförtydligande .....

Med Vänliga Hälsningar,

Emma Sjöstrand och Linnéa Karlsson